

Konjunkturbedömning för den kommunala sektorn våren 2003

*Rapporten publiceras även av
Ålands kommunförbund*

Förord

Denna rapport har utarbetats av Ålands statistik- och utredningsbyrå (ÅSUB) på uppdrag av Ålands Kommunförbund. Rapportens huvudsakliga syfte är att förse de åländska kommunerna med aktuellt ekonomiskt underlag för en bedömning av framtidsutsikterna med särskild hänsyn till de behov som framkommer i anslutning till den årliga budgetprocessen. Under år 2003 publicerar Kommunförbundet och ÅSUB två rapporter med ekonomiskt underlag särskilt anpassat till den kommunala beslutsprocessen: den här vårbedömningen samt en höstrapport under första delen av oktober.

Analysen av det privata näringslivet baseras bland annat på en omfattande enkät riktad till de åländska företagen, något som gör det nödvändigt med en tidsmässig samordning med ÅSUBs allmänna konjunkturbedömning på uppdrag av landskapsstyrelsen. En annan för ÅSUB viktig informationskälla för såväl näringslivsanalysen som prognosmodellerna utgör ett databaserat register över företagens mervärdeskattedecklarationer. Registret möjliggör en uppföljning av företagens omsättning och löneutbetalningar med bara några månaders eftersläpning.

Längst fram i rapporten finns en kort sammanfattning av de viktigaste förändringarna under året och en sammanfattande prognos för de mest centrala inkomstkällorna för kommunerna.

ÅSUBs utredningschef *Katarina Fellman* har varit huvudansvarig för arbetet med rapporten, *Maria Rundberg-Mattsson* har svarat för den regionala bedömningen av näringslivets utveckling. *Jouko Kinnunen* har bidragit med behandling av konjunkturbarometerdata, tidsserier och underlag. Bedömningen avslutades i slutet av april 2003.

ÅSUBs och Ålands Kommunförbunds samarbete kring de kommunala konjunkturanalyserna skall ses som ett långsiktigt utvecklingsprojekt där informationen och innehållet i rapporterna utvecklas efter hand. Såväl Kommunförbundet som ÅSUB tar därför gärna emot ytterligare synpunkter på innehållet i rapporterna. Om ytterligare information önskas går det bra att ta kontakt med Katarina Fellman, telefon 25493.

Bjarne Lindström
Ålands statistik- och utredningsbyrå

Sigurd Lindvall
Ålands kommunförbund

Innehåll

1. Sammanfattning.....	5
2. Inledning.....	7
3. Allmän ekonomisk översikt	8
3.1. Det internationella konjunkturläget.....	8
3.2. Den allmänna konjunkturbilden på Åland.....	12
4. Näringslivsutvecklingen.....	18
4.1. Näringslivet som helhet.....	18
4.2. Regionaliserade konjunkturdata	20
4.3. Utvecklingen inom de olika regionerna.....	21
4.4. Läget inom primärnäringsarna.....	26
5. Utvecklingen av den kommunala ekonomin.....	29
5.1. Kommunernas finansieringskalkyler och budgeter	29
5.2. Utvecklingen av de kommunala skatteinkomsterna	32
5.3. Landskapsandelarna till kommunerna.....	41
5.4. Kommunernas samlade skattefinansiering.....	43

Bilagor

1. Sammanfattning

Utvecklingen av den åländska ekonomin är i år särskilt svårbedömd. Dels färgar osäkerheten i omvärlden av sig på såväl de åländska konsumenterna som företagen. Exempelvis utvecklingen av oljepriserna har stor betydelse för verksamhetsförutsättningarna på grund av det stora transportberoendet. Dels står sjötransportsektorn i sig fortsättningsvis inför stora utmaningar. Den första kalkylen över totalproduktionen för fjolåret tyder på en nolltillväxt i ekonomin, för i år visar prognosen på en tillväxt om 1,2 procent i BNP. Framför allt är det förädlingsvärdet inom transportbranschen som har sjunkit. Den offentliga sektorns andel av ekonomin har däremot vuxit.

Enligt den allmänna konjunkturbild som avspeglas i ÅSUBs konjunkturbarometer har de åländska företagens framtidsutsikter vad gäller den egna branschens förutsättningar försämrats sedan höstens barometer. Företagen förväntar sig att såväl omsättningstillväxten som lönsamheten kommer att utvecklas negativt. Trots det finns det fortfarande ett behov av nyanställningar.

Den övergripande bilden av den åländska arbetsmarkanden är att sysselsättningsläget fortfarande är mycket gott. För ungdomsarbetslösheten ser situationen dock inte fullt så ljus ut. I mars innevarande år var ungdomsarbetslösheten uppe i 4,6 procent mot 2,7 procent ifjol. Det goda sysselsättningsläget har bidragit till att nettoinflyttningen ökat markant de senaste två åren, ifjol uppgick nettoinflyttningen till hela 221 personer.

Tillväxten i kommunernas skattefinansiering beräknas ha varit negativ ifjol. För år 2003 visar kalkylerna på en svagt positiv tillväxt. Den sammantagna skattefinansieringen för år 2004 beräknas stanna på ungefär samma nominella nivå som för år 2001. Utvecklingen per invånare är lite lägre än förändringen i totalbeloppen till följd av den positiva befolkningsutvecklingen för Åland som helhet. Skattefinansieringen följer inte utvecklingen av utgifterna inom kommunsektorn. Framöver kan kommunerna dessutom komma att få räkna med lägre landskapsandelar om kompletteringen av skatteinkomsterna fortsätter att minska. Skattekompletteringarna påverkas negativt av sjunkande samfundsskatteandelar. Kommunsektorn drabbas på så vis dubbelt av den här förändringen. Trycket på ytterligare skattehöjningar ökar om trenden inte vänder. I år höjde fem kommuner skattesatserna.

Kommunernas skattefinansiering, 1.000 euro

	2000	2001	2002**	2003**	2004**
Skatteinkomster, totalt	63 033	66 487	64 292	67 138	71 446
Landskapsandelar netto, totalt	20 533	21 160	21 860	22 654	23 777
Skattefinansiering, totalt	83 567	87 646	86 152	89 793	95 224
Förändring, %	6,6	4,9	-1,7	4,2	6,0
<i>Skattefinansiering, euro per invånare</i>	<i>3 251</i>	<i>3 400</i>	<i>3 313</i>	<i>3 420</i>	<i>3 619</i>
Förändring, %	6,2	4,6	-2,6	3,2	5,8

De statliga reformerna på beskattningsområdet har kontinuerligt minskat kommunsektorns skattebas. Dels har staten årligen beslutat om ökade avdrag i kommunalbeskattningen, avdrag som sedan antas i den åländska lagstiftningen. Dels har kommunsektorns andelar av skatterna från företagssektorn sänkts kontinuerligt. År 1997 var kommunsektorns andel av samfundsskatterna 44,8 procent, i år är andelen endast 19,75 procent. De här förutsättningarna skapar stor osäkerhet om skatteintäkternas framtida utveckling för kommunerna. I dagsläget är landskapets inkomster från samfundsbeskattningen, via klumpsumman, ungefär dubbelt så stora som de åländska kommunernas inkomster. För varje procentenhet som statens andel av samfundsskatterna ökar, stiger även intäkterna till landskapet med i runda tal 240.000 euro, med dagens nivå på skatterna.

På lite längre sikt kommer utvecklingsförutsättningarna inom passagerarsjöfarten med största sannolikhet att få mer långtgående konsekvenser för kommunernas skattebas. Flaggbyten innebär avbräck i såväl samfundsskatterna som förvärvsinkomstskatterna. Även ett utökat stöd för passagerarfartygen kan, beroende på hur det utformas, drabba den kommunala sektorn märkbart. Men också sviktande lönsamhet innebär sjunkande skatteintäkter.

ÅSUB har för att sätta perspektiv på betydelsen av utvecklingen inom passagerarsjöfarten för den kommunala sektorns ekonomi gjort en kalkyl över vad en total och omedelbar utflaggning av den åländska passagerarsjöfarten skulle betyda. De direkta effekterna skulle, enligt de förhållanden som råder idag, innebära att kommunalskatten från förvärvsinkomster minskade med cirka 1,7 miljoner euro om bara sjöarbetsplatserna beaktas. Därtill kan man anta att även landarbetsplatser inom branschen skulle beröras. Samfundsskatterna skulle enligt de ekonomiska förhållanden som råder inom företagen idag minska med cirka 3,1 miljoner euro. Sammantaget skulle skatteintäkterna för kommunerna genom de direkta effekterna minska med ungefär 4,8 miljoner euro enligt årets nivå på lönesummor och skatter. Därtill kommer stora ringeffekter för näringsliv och familjer.

2. Inledning

I föreliggande konjunkturanalys har den aktuella information som finns om det ekonomiska läget anpassats till den kommunala sektorns behov på Åland. De lagförslag och andra politiska beslut som berör kommunernas verksamhet och ekonomi har så långt som möjligt beaktats och de ekonomiska konsekvenserna av dem presenteras i form av tabeller och diagram. Rapporten inleds med ett kort sammandrag av det internationella konjunkturläget och en sammanfattning av läget inom den åländska ekonomin som helhet. Informationen är här i huvudsak en uppdaterad version av delar av ÅSUBs översikt *Konjunkturläget – våren 2003* (ÅSUB Rapport 2003:1), som publicerades i mitten av april. Därefter följer en näringslivsöversikt som presenteras per region inom Åland¹. Analysen är till stor del sammanställd på basen av en enkät bland de åländska företagen som utfördes i februari i år. Urvalet representerar cirka 68 procent av det privata näringslivets arbetsplatsutbud på Åland. Enkätinformationen kompletteras med månadsvis registerinformation om de mervärdes-skatteskyldiga företagens omsättning och löneutbetalningar inklusive förskottsinnehållning.

I den senare delen av rapporten finns centrala nyckeltal för den kommunala ekonomin samt kalkyler över framtida inkomster samlad. Här finns uppgifter om hur ekonomin utvecklats under de senaste åren, om landskapsandelarna till kommunerna samt övrig ekonomisk aktivitet. Här presenteras även en kalkyl för kommunernas skatteinkomster för år 2004. I praktiken betyder det att kalkyler tagits fram för tre år, 2002, 2003 och 2004, eftersom beskattningen för ifjol slutförs först i slutet av oktober i år. Skatteinkomsterna är den viktigaste inkomstkällan för den kommunala sektorn som helhet.

Rapporten är i huvudsak upplagd så att informationen i textdelen presenteras per region eller för hela Åland. Den intresserade kan ta kontakt med ÅSUB för att få information om den enskilda kommunen. I rapportens tabeller och diagram anger beteckningen * att uppgiften är preliminär och beteckningen ** att det är fråga om prognos eller framskrivning av utvecklingen.

¹ Regionerna är följande: Mariehamns stad; centralkommunerna Finström, Hammarland, Jomala och Lemland; randkommunerna Eckerö, Geta, Lumparland, Saltvik och Sund samt skärgårdskommunerna Brändö, Föglö, Kumlinge, Kökar, Sottunga och Vårdö.

3. Allmän ekonomisk översikt

3.1. Det internationella konjunkturläget

Osäkerheten är stor när det gäller utvecklingen inom världsekonomin den närmaste framtiden. De ekonomiska utsikterna präglas av ovissheten kring den fortsatta geopolitiska utvecklingen i världen. Osäkerheten kring utvecklingen syns i såväl företagens som hushållens förväntningar runt om i världen.

Bedömningen av utvecklingen inom **den amerikanska ekonomin** innevarande år och nästa är fortfarande delvis beroende av det fortsatta händelseförloppet i Mellanöstern (*figur 1*). På kort sikt stimulerades ekonomin i viss mån av de offentliga utgifterna i samband med Irak-kriget. Den ekonomiska politiken har även i övrigt varit mycket expansiv, vilket stimulerar såväl den privata som den offentliga konsumtionen. De negativa konsekvenserna av konflikten överstiger dock dessa mer kortsiktiga effekter och kan komma att ha återverkningar under flera år framöver. Tillväxten i totalproduktionen förväntas i dagens osäkra läge bli något lägre i år än ifjol, runt 2 procent (*figur 2*).

Även penningpolitiken har varit mycket expansiv under en längre tid. Styrräntan har sedan november legat på 1,25 procent, vilket innebär att realräntan ligger nära nollstrecket (*figur 3*). Det låga ränteläget har en stimulerande effekt på konsumtionen, som dock å andra sidan under en längre tid dämpats av en sjunkande nettoförmögenhet till följd av sjunkande aktiekurser. Arbetslösheten har stigit relativt snabbt och beräknas i år uppgå till cirka 6 procent. De grundläggande obalanserna inom den amerikanska ekonomin, det omfattande bytesbalansunderskottet och den offentliga sektorns skuldsättning kvarstår. Detta trots att den svagare dollarn har en viss stimulerande effekt på exporten.

Utvecklingen inom euroområdet påverkas mycket långt av förhållandena inom den amerikanska ekonomin, men även av den internationella ekonomin i övrigt. Förtroendet för den ekonomiska utvecklingen är svagt (*figur 1*). Arbetslösheten steg under fjolåret till i medeltal 8,3 procent och beräknas stiga ännu lite under året, vilket tillsammans med konsumenternas vikande förtroende leder till att den inhemska konsumtionen sjunker. Inom företagssektorn innebär det låga förtroendet att investeringstakten avtar. Totalproduktionen beräknas ha ökat med endast en knapp procent ifjol. För i år förväntas tillväxten bli endast marginellt högre (*figur 2*).

Inflationen uppgick ifjol till 2,3 procent i genomsnitt, i februari steg inflationen till 2,4 procent på årsnivå. Det är framför allt de höga energipriserna som har höjt inflationen. På grund av det låga resursutnyttjandet inom ekonomin, den stigande produktiviteten samt eurons förstärkning beräknas inflationen gradvis sjunka under året. En lägre inflation har positiv effekt på hushållens reella inkomster vilket på lite längre sikt skapar förutsättningar för

en ökad konsumtion. Förbättrad produktivitet samt det låga ränteläget bör stärka investeringsbenägenheten och höja företagens produktion på sikt.

Den Europeiska Centralbanken ECB sänkte den 6 mars sin referensränta från 2,75 till 2,5 procent (*figur 3*). Det var den andra sänkningen under den senaste 12-månadersperioden. Penningpolitisk stimulans har emellertid en viss eftersläpning i effekterna på den ekonomiska tillväxten. Den stimulans som den låga räntenivån kan förväntas ha äts därtill upp av att euron förstärkts i förhållande till dollarn samtidigt som utrymmet för finanspolitiska åtgärder är begränsat på grund av det stora budgetunderskottet bland annat i Tyskland. Den svaga efterfrågan i USA dämpar också exportförutsättningarna betydligt. Detta, tillsammans med att företagens vinster blivit lägre, gör att sysselsättningsläget kan försämrans under året.

Nyckeltalen inom **svensk ekonomi** kommer under det närmaste året att i hög grad påverkas av utfallet av folkomröstningen i september om inträdet i den Europiska monetära unionen EMU. Tillväxttakten i svensk ekonomi var god under första halvan av fjolåret, men avtog under senare delen av året. Tillväxten i totalproduktionen beräknas enligt SCB ha ökat med 1,9 procent ifjol, en tillväxt som i första hand var konsumtionsledd. I början av innevarande år förväntas tillväxten bli svag, dels som ett resultat av den låga tillväxttakten under slutet av fjolåret, dels till följd av den stora osäkerhet som råder. BNP-tillväxten väntas stanna runt 1,4 procent i år (*figur 2*). Exporten väntas ha en svag utveckling under början av året med en sjunkande prisbild, vilket i kombination med en växande import ger ett försämrat handelsnetto. Den privata investeringstakten sjönk under fjolåret, endast de offentliga investeringarna ökade under fjolåret.

Arbetslösheten var i januari den högsta på nästan två år, 5,1 procent mot 4,4 procent i januari ifjol. Läget påverkas dels av det internationella konjunkturläget, dels av företaget Ericssons uppsägningar. De disponibla inkomsterna förväntas ha en svag utveckling under året. Vi sidan om det försämrade sysselsättningsläget bidrar höjda skatter till den svaga utvecklingen. Produktionen inom det privata näringslivet ökade under fjolåret även om sysselsättningen sjönk, vilket betyder att produktiviteten har haft en positiv utveckling. Inflationen inom den svenska ekonomin har stigit markant under vintern. Prisökningstakten var i mars 3,1 procent på årsnivå. Den kalla vintern med tryck på elpriserna i kombination med höga oljepriser har tillfälligt drivit upp prisökningstakten. Inflationen förväntas sjunka igen under den senare delen av året såvida inte utvecklingen av oljepriserna bjuder på nya överraskningar.

Den svagare ekonomiska tillväxten och den expansiva ekonomiska politiken under fjolåret minskade det offentliga sparandet från 4,5 till 1,2 procent av BNP. Det offentliga finansiella sparandet ligger således nu under den långsiktiga målnivån om ett överskott på 2 procent i genomsnitt. Den offentliga bruttoskulden minskar dock fortfarande.

Den svenska kronans värde kan förväntas stiga inför folkomröstningen i EMU-frågan. Flera bedömare tror att en kurs runt 8,7 kronor för en euro kan vara en rimlig nivå om kronan skall knytas till ERM2. Vid ett *nej* till EMU kan kronkursen förväntas falla igen.

Även den **finska ekonomin** präglas av de politiska oroligheterna i världen och deras följdverkningar på det ekonomiska planet. Enligt Statistikcentralens preliminära beräkningar uppgick den reella BNP-tillväxten ifjol till 1,6 procent, vilket är något högre än vad som beräknades vid höstens bedömning. Såväl exporten som den inhemska konsumtionen bidrog till den gynnsamma utvecklingen. Värdet av exporten ökade med 6 procent ifjol jämfört med år 2001. De finländska företagens konkurrenskraft har varit rätt god, den stärkta valutan har begränsad effekt på den finska exporten eftersom en stor del av exporten sker till euroområdet. Den hyfsade tillväxttakten under slutet av fjolåret har haft positiv inverkan på tillväxten i början av det här året. Exportmöjligheterna försämras dock nu. Överskottet i bytesbalansen förväntas sjunka en aning i år men är fortfarande stort internationellt sett, runt 7 procent. Såvida världsekonomin inte drabbas av en ny recession kan tillväxten i totalproduktionen för i år komma att uppgå till ungefär samma nivå som ifjol eller 1,7 procent (*figur 2*).

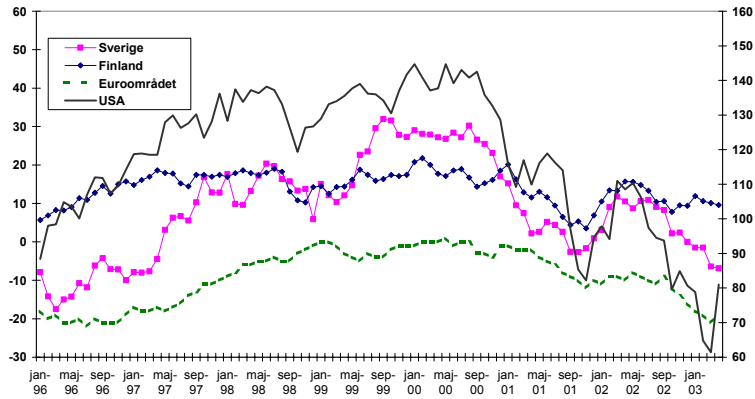
Trots den på årsbas relativt svaga tillväxten i totalproduktionen hölls sysselsättningsläget stabilt på arbetsmarknaden under fjolåret. Arbetslösheten var i genomsnitt 9,1 procent ifjol eller således på samma nivå som år 2001. I år förväntas dock arbetslöshetsgraden stiga en aning. Vid en svag ekonomisk utveckling kan arbetslösheten komma att närma sig 9,5 procent igen. Den inhemska privata efterfrågan kan förväntas ha en förhållandevis gynnsam utveckling under det kommande året tack vare de låga räntorna och den sänkta bilaccisen. De finländska konsumenternas förtroende har därtill hållits stabilare än i omvärlden (*figur 1*).

Inflationen i Finland var i medeltal 1,6 procent ifjol och hölls därmed under den långsiktiga målnivån om 2 procent. Enligt uppgifter från Statistikcentralen sjönk importpriserna med cirka 3,5 procent och exportpriserna med 6,5 procent. Även i mars i år var inflationen 1,6 procent. Inflationen förväntas hållas på ungefär samma nivå under resten av året. Bland annat sjunkande bostadspriser bidrar till att hålla ner prisökningstakten.

Investeringarna i fast kapital år 2002 minskade för första gången på åtta år, de privata investeringarna sjönk med 2,2 procent. I år väntas även de offentliga investeringarna avta märkbart. Utvecklingen av totalproduktionen dämpas av att investeringarna skjuts på framtiden. Inom bostadsproduktionen förväntas dock en fortsatt uppgång.

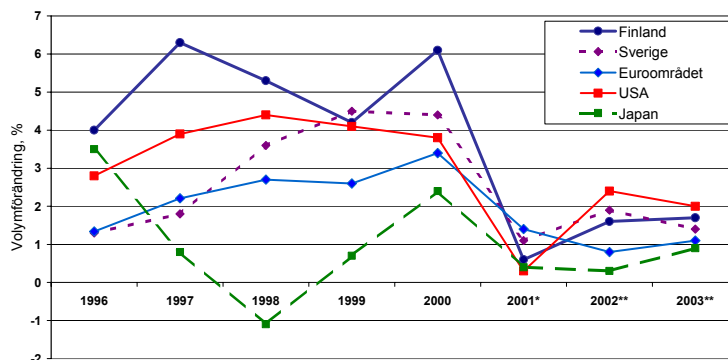
Överskottet i de statliga finanserna blev oväntat stort ifjol tack vare större skatteinkomster och lägre utgifter för lånen, överskottet uppgick preliminärt till 4,7 procent av BNP. Överskottet förväntas minska i år, men är fortfarande positivt till följd av att statens pensionsfond växer. Den kommunala sektorn uppvisade underskott för fjolåret, vilket även beräknas vara fallet för år 2003 höjda kommunalskatteprocenter till trots.

Figur 1: Konsumenternas framtidstro i USA, EU, Finland och Sverige

Källor: The Conference Board, Eurostat, Finlands bank, Konjunkturinstitutet

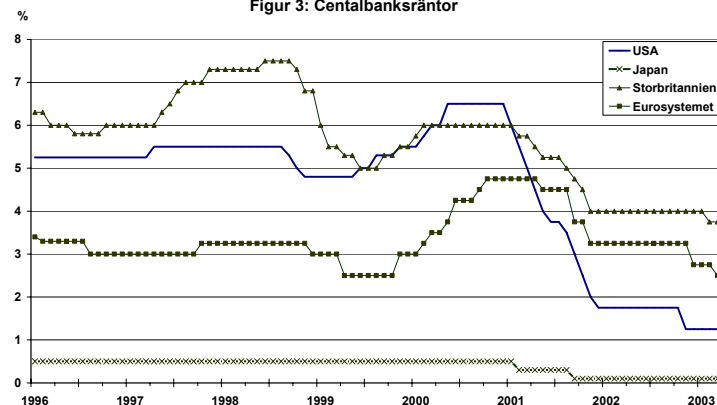
Figur 2: BNP-tillväxt 1996-2003, procent

Källor: Eurostat, SC, SCB, ÅSUB

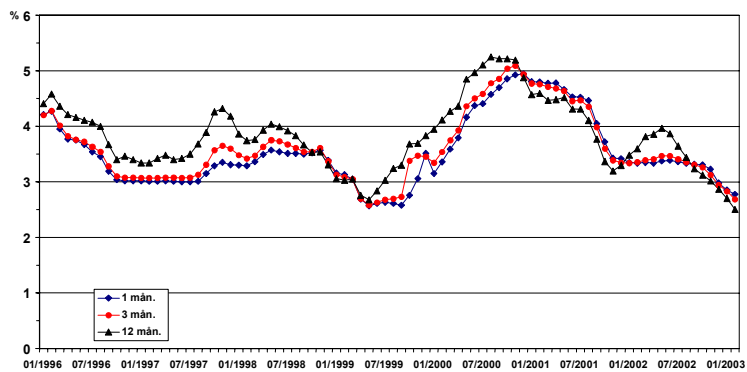
*prel.uppg
**prognos

Figur 3: Centralbanksräntor

Källa: Finlands bank, Europeiska centralbanken

Figur 4: Euriborräntor, månadsdata*

Källa: Finlands bank

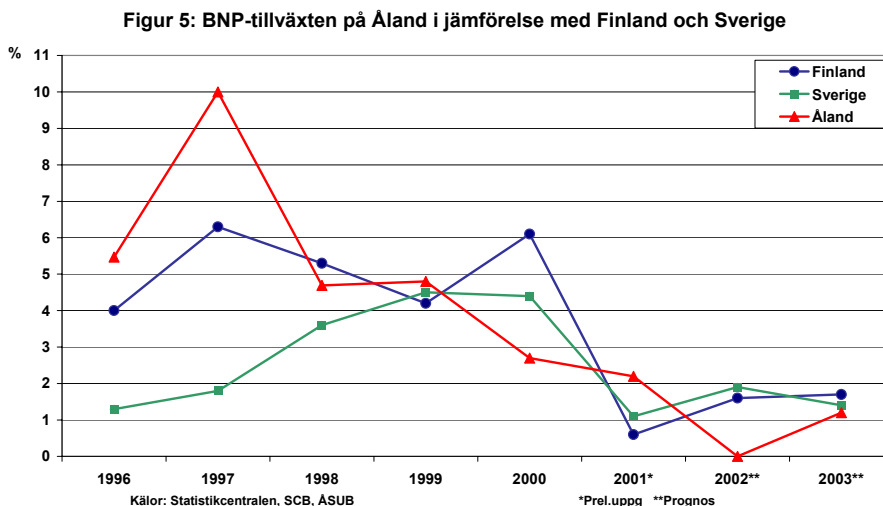
*) Hollobor till 31.12.1998

3.2. Konjunkturbilden på Åland

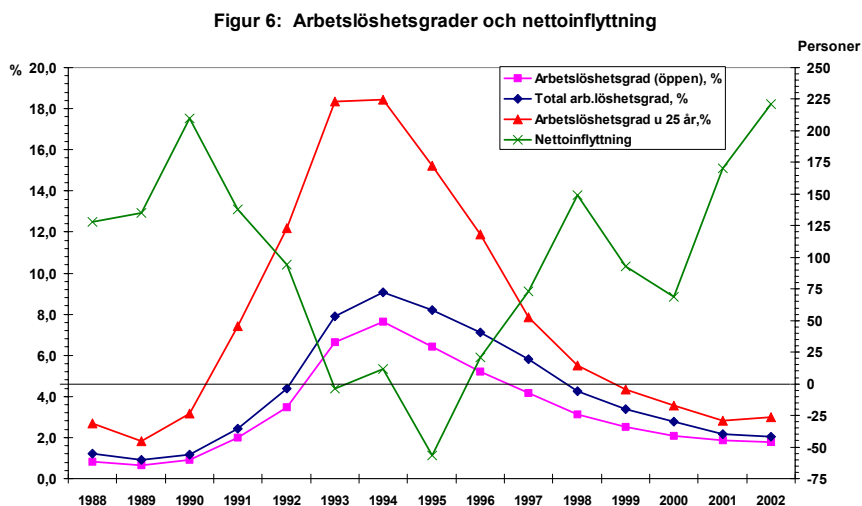
Utvecklingen av den åländska konjunkturen är i år särskilt svårbedömd. För det första så färgar osäkerheten i omvärlden av sig på såväl de åländska konsumenterna som företagen. Exempelvis utvecklingen av oljepriserna har stor betydelse för verksamhetsförutsättningarna på grund av det stora transportberoendet. För det andra så står just transportsektorn i sig fortsättningsvis inför stora utmaningar med hård konkurrens och sjunkande marginaler.

Trots det växande hotet mot rederinäringen har den åländska ekonomin visat en god tillväxt under senare delen av 1990-talet. ÅSUBs preliminära beräkningar av **Ålands BNP** visar dock att tillväxten nu är avtagande. De tidigare preliminära beräkningarna har justerats ner och visar nu på en tillväxt under 3 procent för år 2000 och 2,2 procent för år 2001. Den första kalkylen för fjolåret tyder på en nära nolltillväxt i ekonomin, för i år visar prognosen på en tillväxt om 1,2 procent i totalproduktionen (*figur 5*). Framför allt är det förädlingsvärdet inom transportbranschen som har sjunkit. Den offentliga sektorns andel av ekonomin har däremot vuxit. I beräkningarna av BNP för i år har vi antagit att det aviserade flaggbytet för ett större passagerarfartyg verkställs under hösten. På lite längre sikt kommer de utmaningar som sjötransportsektorn står inför att få än mer betydande återverkningar på den åländska samhällsekonomin.

Förutsättningarna färjesjöfarten har sålunda försämrats. Tonnageskattelagen, som trädde i kraft hösten 2002, är utformad så att den för passagerarfartygsrederierna innebär en betydligt hårdare beskattning än nuvarande skatteregim trots att syftet varit att lindra rederibeskattningen. Inget passagerarrederi kommer att börja tillämpa lagen i dess nuvarande utformning. Dessutom är det av staten fastställda passagerarfartygsstödet inte lika omfattande som det nettolönesystem som infördes i Sverige för svenska passagerarfartyg. Passagerarfartyg under finsk/åländsk flagg försöker hävda sig mot svensk och estnisk flagg, vars bemanningskostnader är avsevärt lägre. Våren 2004 skärps troligtvis konkurrensen ytterligare då estniska Tallink ämnar börja trafikera Mariehamn. Genom Estlands EU-inträde, som förväntas bli verklighet den första maj 2004, upphör nämligen den skattefria ombordförsäljningen i trafiken mellan Estland och Finland/Sverige. Därtill skall införelsekvoterna av alkohol till Finland vara helt harmoniserade med EUs regler den 1.1.2004. Ur passagerarrederiernas synvinkel kommer lägre alkoholskatter och lägre alkoholpriser i land att medföra sänkta vinstmarginaler inom tax-free försäljningen.

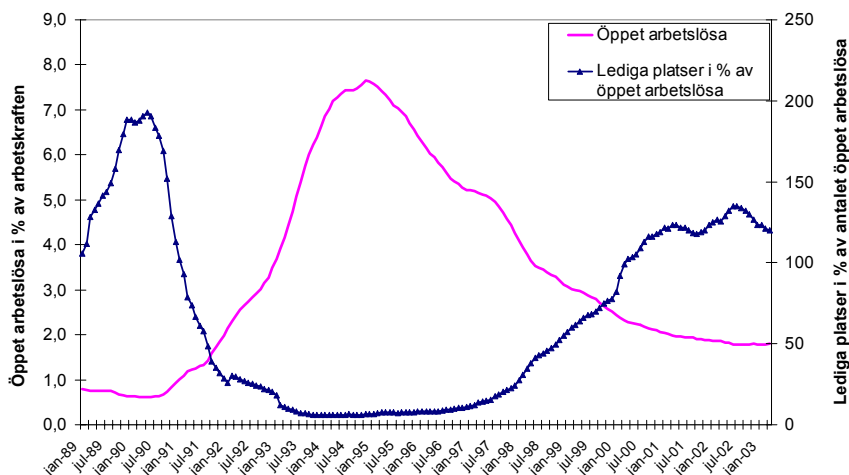
Arbetslösheten har fortsatt att sjunka på årsnivå trots den redan tidigare låga nivån. Den totala arbetslöshetsgraden stannade på 2,1 procent och den öppna arbetslösheten på 1,8 procent år 2002. För år 2001 var motsvarande årsmedeltal 2,2 respektive 1,9 procent. I mars månad i år var den totala arbetslöshetsgraden 2,3 procent och den öppna arbetslöshetsgraden 2,0 procent, vilket är lite högre än vid samma tidpunkt ifjol. Den övergripande bilden av arbetsmarkanden är ändå att sysselsättningsläget på Åland fortfarande är mycket gott. För ungdomsarbetslösheten ser situationen dock inte fullt så ljus ut, arbetslöshetsgraden bland personer under 25 år steg från 2,8 procent år 2001 till 3,0 procent år 2002 (*figur 6*).

I mars innevarande år var ungdomsarbetslösheten uppe i 4,6 procent mot 2,7 procent ifjol. Andelen arbetslösa bland personer som är 55 år och äldre har fortsatt att sjunka långsamt och var 2,6 procent i mars i år. För långtidsarbetslösheten är tendensen också sjunkande, endast 0,4 procent av den åländska arbetskraften hade varit utan arbete över 6 månader i mars.

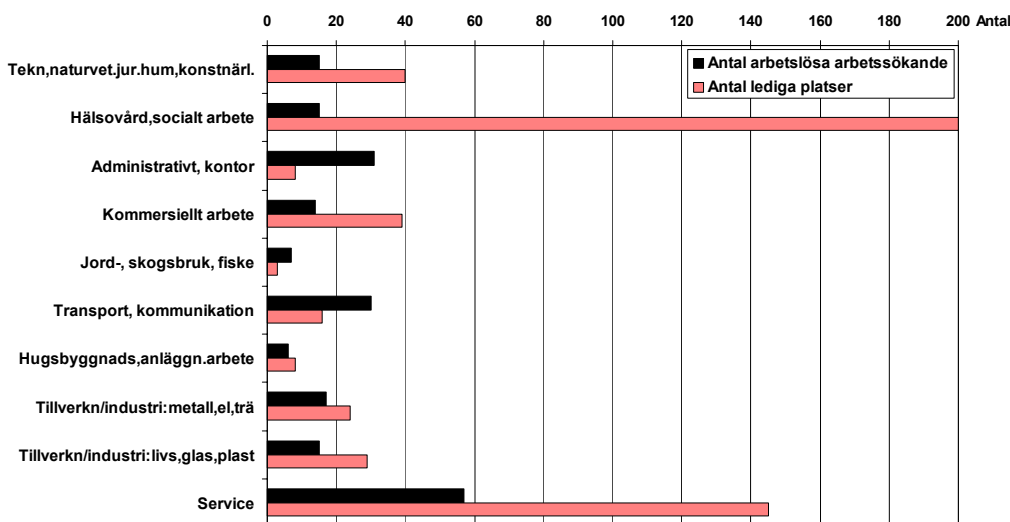
Utvecklingen av antalet lediga platser har vänt efter sommaren (*figur 7*), antalet lediga platser har minskat jämfört med motsvarande period ett år tidigare både när det gäller antalet lediga platser absolut sett och när antalet lediga platser sätts i relation till de arbetslösa. Utvecklingen under våren kommer att visa om trenden håller i sig inför sommarens högsäsong.

Figur 7: Trender i öppen arbetslöshet och lediga platser

En analys av inom vilka yrken de arbetslösa finns och inom vilka yrkesgrupper de lediga arbetsplatserna erbjuds bekräftar den bild som präglat den åländska arbetsmarknaden under fler år (*figur 8*). De flesta arbetslösa arbetssökande tillhör yrken inom transport och administration/kontor, medan de lediga platserna återfinns inom yrkeskategorierna hälsovård/socialt arbete samt inom serviceyrkena.

Figur 8: Arbetslösa arbetssökande och lediga platser enligt yrke, mars 2003

Flyttningsrörelsen till och från Åland har starka samband med läget på arbetsmarknaden (se *figur 6*). Den lägre inflyttningen åren 1999 och 2000 kan tills stor del förklaras av en anmärkningsvärt låg bostadsproduktion under slutet av 1990-talet. Nettoinflyttningen har dock ökat markant de senaste 2 åren och uppgick till hela 221 personer ifjol (170 personer 2001). Inte sedan 1970-talet har nettoinflyttningen varit så hög. Bakom nettouppgifterna

ligger betydligt större bruttoflyttningsrörelser. Den tilltagande inflyttningen har varit möjlig genom att antalet färdigställda bostäder ökat under de senaste åren. Såväl de beviljade byggloven som de färdigställda bostädernas antal ökade med ca 23 procent år 2001. Bygglov för hela 270 bostäder beviljades det året, de färdigställde bostäderna uppgick till 160 stycken. År 2003 beräknas nettoinflyttningen åter sjunka som ett resultat av den tilltagande osäkerheten inom den åländska ekonomin, men nettoinflyttningen förväntas fortsättningsvis vara positiv.

Under år 2001 startades 158 **nya företag** på Åland, vilket var ungefär lika många som år 2000 (160). Samtidigt avslutade 118 företag sin verksamhet under 2001 (115 stycken år 2000). Under de första 6 månaderna ifjol startade enligt preliminära uppgifter hela 117 nya företag på Åland, medan 53 företag lades ned. Antalet konkursärenden som inleddes vid Ålands tingsrätt uppgick till 5 ifjol (8 stycken 2001). Fram till slutet av mars i år hade två nya konkursärenden som gäller företag anhängiggjorts.

Tillgången på information om det egentliga värdet på **handeln till och från Åland** är i dagsläget mycket bristfällig. Enligt statistik från Mariehamns distriktstullkammare minskade värdet på nettoimporten för den utrikes varuhandel som sker via dem med 2,7 procent år 2001, vilket innebär att handelsbalansen stärktes en aning för dessa handelsströmmar. Uppgifterna för år 2002 är fortfarande inte tillgängliga. Fraktmängderna till och från Åland (i ton) fungerar som en indikator på den externa varuhandeln. Utvecklingen av fraktmängderna bekräftar distriktstullkammarens statistik. Fraktmängderna från Åland har under den senaste femårsperioden vuxit relativt stadigt medan frakterna till Åland har först sjunkit och sedan stagnerat de senaste tre åren. Ifjol ökade fraktmängderna från Åland med hela 30,6 procent. Frakterna hit är dock volymmässigt betydligt större. ÅSUB utvecklar för närvarande mera tillförlitliga indikatorer för värdet av handeln till och från Åland.

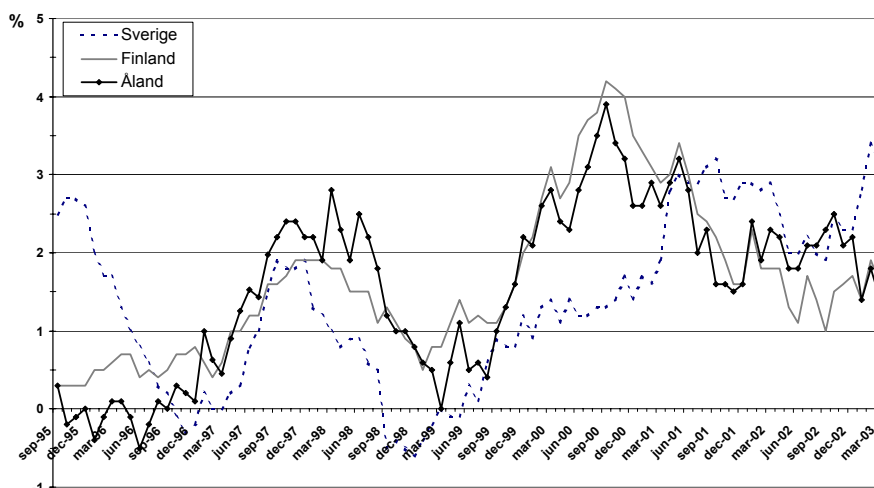
Enligt **turiststatistiken** från år 2002 verkar nedgången i antalet inresande och antalet övernattningar från år 2001 hålla i sig. Under år 2002 reste 1.718.404 personer till Åland, vilket innebär en minskning med 1,7 procent jämfört med 2001. Antalet inresande från Sverige var år 2002 i stort oförändrat, medan resenärerna från Finland minskade med nästan 7 procent. Under det första kvartalet år 2003 ökade antalet inresande marginellt (0,8 procent): resenärerna från Finland ökade med 1,6 procent och resenärerna från Sverige med 0,7 procent. Enligt ÅSUBs prognos för inresandeutvecklingen förväntas det totala antalet resenärer till Åland år 2003 stanna på ungefär samma nivå som ifjol eller eventuellt vara någon procentenhet lägre.

Även antalet övernattningar på Åland minskade år 2002 jämfört med år 2001 (-2 procent). Finländarnas övernattningar minskade under år 2002 på alla anläggningstyper jämfört med år 2001 (totalt med drygt 7 procent). Svenskarnas övernattningar ökade däremot på alla anläggningstyper förutom hotellen (totalt med drygt 4 procent). Enligt tillgänglig statistik minskade antalet hotellövernattningar under det första kvartalet år 2003 med drygt 12 procent.

Marknadsräntorna har sjunkit stadigt sedan sommaren. Den för bolån vanliga referensräntan tolv månaders euribor har sjunkit från ca 3,9 procent i genomsnitt i juni 2002 till i medeltal 2,4 procent i mars i år. Enligt de senaste dagsnoteringarna de sista dagarna i april rör sig tolv månadersräntan runt 2,4 procent. Tack vare den låga räntenivån är kreditefterfrågan hög. Framför allt efterfrågar hushållen lån till bostäder, men även finansiering till företag inom servicesektorn efterfrågas.

Den **åländska inflationstakten** har sjunkit de två senaste åren. Den genomsnittliga inflationen stannade år 2002 på 2,1 procent efter att ha varit 2,3 procent år 2001. Inte heller ifjol hölls den åländska inflationen under den allmänna målnivån för euroområdet om högst 2 procents prisökningstakt. Den senaste tolv månadersperioden (mars 2002 - mars 2003) steg dock priserna med endast 1,4 procent. Den främsta inflationsrisken står i dagsläget att finna i de följder internationella oroligheter kan föra med sig med höga oljepriser och förändringar på valutamarknaderna.

Figur 9: Inflationstakten

Landskapets ekonomi har försvagats betydligt de senaste två åren. Landskapets budget finansieras till stor del av den så kallade klumpsumman, en avräkningsinkomst om 0,45 procent av statens inkomster exklusive upplåning. Avmattningen inom den finska ekonomin samt de ökade avdragen och justerade skatteskalorna dämpar utvecklingen av statens inkomster och därmed även inkomsterna för landskapet. År 1999 uppgick det slutliga avräkningsbeloppet till cirka 161,3 miljoner euro. För år 2000 steg summan till nästan 170 miljoner euro. En delförklaring till den ökningen utgjorde effekterna av utförsäljningen av statliga aktier. År 2001 bröts trenden, avräkningsbeloppet stannade på 159,4 miljoner euro och för år 2002 uppgick summan till drygt 163,5 miljoner euro. Förskottet för år 2003 har fastställts till 159,9 miljoner euro. För år 2004 förväntas summan bli lägre enligt muntligt

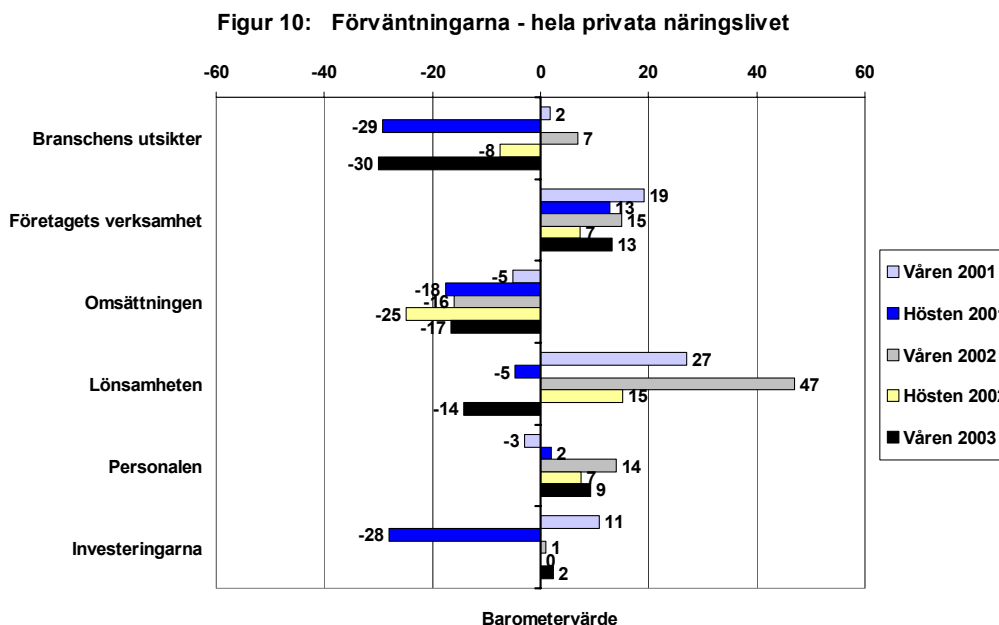
besked, för att därefter öka en aning. Det verkar således som om nivån för avräkningsbeloppet planat ut på en relativt stabil nivå efter expansionsåren. Hotbilden ligger i dagsläget kanske främst i ett försämrat sysselsättningsläge på den fastländska arbetsmarknaden. Samtidigt har landskapets utgifter fortsatt att stiga, personalkostnaderna ökade enligt landskapets bokslut med 8,2 procent mellan 2001 och 2002. Investeringsstakten har dock sjunkit enligt landskapets bokslutsuppgifter, från närmare 15 miljoner euro år 2000 till cirka 6,5 miljoner euro 2002. Uppgifterna avser egna investeringar, och inte stöd för andra huvudmäns investeringsverksamhet. Landskapet har hittills klarat ekonomin utan att behöva ta upp lån.

Den så kallade skattegottgörelsen, det vill säga den del av landskapets direkta skatter som överstiger 0,5 procent av de inkomsta direkta skatterna i Finland, uppgick för år 1999 till 9,0 miljoner euro, men sjönk till 6,75 miljoner euro för år 2000. För år 2001 har gottgörelsen fastslagits till 11,85 miljoner euro, vilket är högre än väntat. Under de närmaste åren beräknas gottgörelsen sjunka. För skattegottgörelsens del är systematiken den att den gottgörelse som erläggs år 2004 baseras på 2002-års skatteintäkter.

4. Näringslivsutvecklingen

4.1. Näringslivet som helhet

ÅSUB har nu för sjätte året i rad sammanställt en **konjunkturbarometer** som baseras på ett urval åländska företag, med en viss tonvikt på de större företagen.²

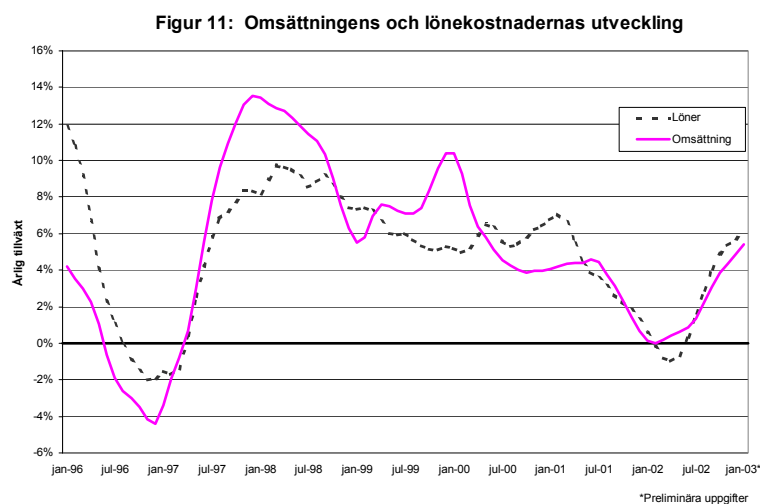
Enligt den allmänna konjunkturbild som avspeglas i vårens konjunkturbarometer har de åländska företagens framtidsutsikter vad gäller den egna branschens förutsättningar ytterligare försämrats, medan utsikterna för det egna företagets verksamhet aningen förbättrats (se *figur 10*). De åländska företagen har regelmässigt en mer positiv syn på den egna verksamheten än på branschen som helhet. När det gäller förväntningarna på utvecklingen av den egna omsättningen är framtidsutsikterna fortsättningsvis dystra. Dessutom har företagens tidigare positiva förväntningar på lönsamheten blivit negativa. Trots detta planerar de åländska företagen fortsättningsvis att nyanställa personal under året, några större investeringar planeras inte.

Det område som största delen av de åländska företagen uppgav att de kommer att satsa på under de kommande åren är, liksom vid tidigare undersökningar, att rationalisera verksamheten följt av investeringar i maskiner och inventarier, utveckling av marknadsföringen, personalutbildning samt produktutveckling. Några större förändringar har inte skett jämfört med de senaste undersökningsomgångarnas resultat.

² För en beskrivning av konjunkturenkätens företagsurval och metoder, se ÅSUB Rapport 2003:1, sid. 10-11.

Den hårda konkurrensen upplevs fortsättningsvis som det absolut största hindret för utvecklingen av det egna företaget, dess betydelse har ökat jämfört med resultatet från 2002-års undersökningar. Bristen på kompetent personal upplevs också utgöra ett betydande hinder för utvecklingen liksom skattegränsen och osäkerheten. Den allmänna osäkerheten upplevs nu som större än vid någon tidigare förfrågan.

En analys av omsättnings- och lönekostnadsutvecklingen inom näringslivet på basen av de mervärdesskatteskyldiga **företagens månadsrapporter till skattemyndigheten** kompletterar den bild av utvecklingen som barometerdata ger. Den här informationskällan beskriver den verkliga utvecklingen inom den åländska ekonomin med bara några få månaders eftersläpning. I den här rapporten hade ÅSUB tillgång till omsättningsuppgifter fram till och med januari 2003 och löneuppgifter till och med februari 2003. Uppgifterna för det senaste halvåret är preliminära och de tre senaste månadernas uppgifter är osäkra.

I *figur 11* åskådliggörs företagens årliga tillväxttakt enligt mervärdesskatteregistret³ med avseende på **omsättningens och lönekostnadernas utveckling** sedan år 1996 fram till och med januari 2003. Figuren visar att omsättningens årliga tillväxttakt var cirka noll procent i början av år 2002 för att i slutet av året ökat till cirka 5 procent. Även lönekostnadernas årliga tillväxttakt har ökat till drygt 5 procent i slutet av året från att ha varit negativ under vårvintern 2002.

³ De faktiska uppgifterna har säsongrensats och därefter har den procentuella tillväxttacken beräknats från motsvarande månad föregående år på basen av tidsseriens trendkomponent.

4.2. Regionaliserade konjunkturdata

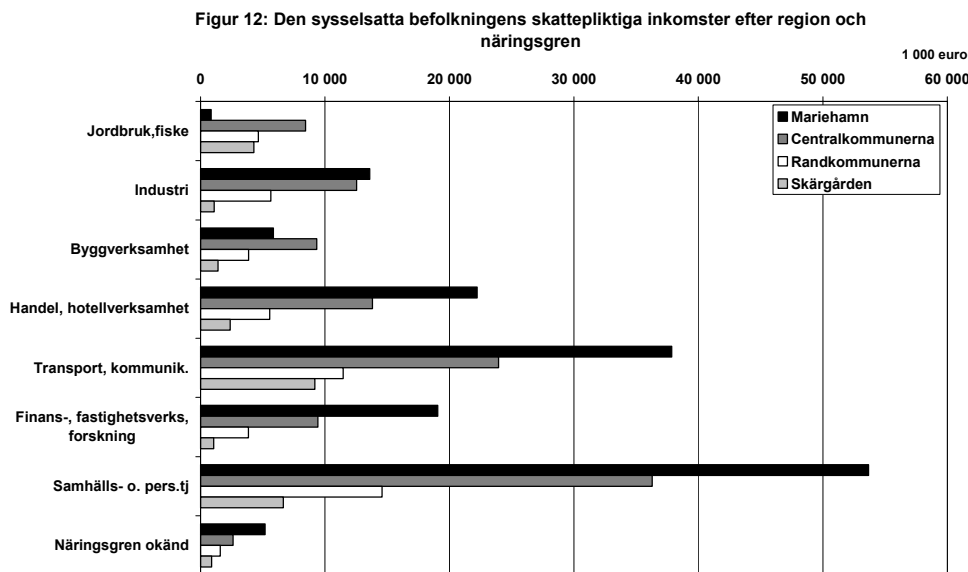
Den konjunkturbarometer som sammanfattades ovan presenteras här per region inom Åland för att ge en mer nyanserad bild av näringslivets utveckling. De åländska kommunerna har delats in i fyra grupper: Mariehamns stad; centralkommunerna Finström, Hammarland, Jomala och Lemland; randkommunerna Eckerö, Geta, Lumparland, Saltvik och Sund samt skärgårdskommunerna Brändö, Föglö, Kumlinge, Kökar, Sottunga och Vårdö.

För att tydliggöra de åländska kommunernas beroende av varandra har de regionala siffrorna beräknats så att hänsyn även tas till strömmarna av arbetspendling mellan regionerna. Det är nämligen av intresse att jämföra konjunkturbilden för de företag utanför den egna regionen som förser en stor del av de egna invånarna med arbete med konjunkturläget inom den egna regionens näringsliv. Lite förenklat kan man säga att vid bedömningen av skatteinkomstutvecklingen från företagssektorn är informationen om den egna regionens näringsliv av större intresse medan när det gäller utvecklingen av skatterna från förvärvsinkomsterna bör invånarnas arbetspendling, alltså var de är sysselsatta, beaktas. Vi har valt att inte redovisa barometerresultaten kommunvis med undantag för Mariehamn som utgör en egen region, eftersom antalet svarande företag i de övriga kommunerna och i synnerhet i rand- och skärgårdskommunerna är så få.

För att säkra ett acceptabelt antal svar per bransch och region är företagens svar indelade i tre övergripande näringssektorer: 1) industri inklusive primärnäringsföretag, vatten- och elförsörjning och byggverksamhet, 2) parti- och detaljhandel samt 3) alla andra serviceföretag, inklusive inkvarterings- och restaurangnäringen, transportföretag, finanssektorn samt företagstjänster och privata tjänster. Huvuddelen av barometerundersökningens företag inom primärnäringarna är emellertid fiskodlingar, vilket beror på att merparten av jord- och skogsbruket utövas av enskilda personer som inte ingår i enkätens urval. I slutet av detta kapitel ges därför en särskild översikt av läget inom primärnäringarna.

Förutom barometerdata har ÅSUB för tredje året sammanställt uppgifter om företagens omsättnings- och lönekostnadsutveckling på basen av de mervärdesskatteskyldiga företagens månadsrapporter. Denna källa ger en användbar och aktuell bild av den faktiska utvecklingen inom den åländska ekonomin. Alla tidsserier anges i löpande priser, inflationen har inte beaktats. Merparten av jordbruks- eller skogsbruksutövarna ingår inte heller i mervärdesskatteregistret.

Figur 12 nedan beskriver de enskilda branschernas betydelse för inkomstbildningen i respektive region. Eftersom de olika branschernas betydelse varierar stort kan bilden vara bra att hålla i minnet när utvecklingen inom näringslivet analyseras.

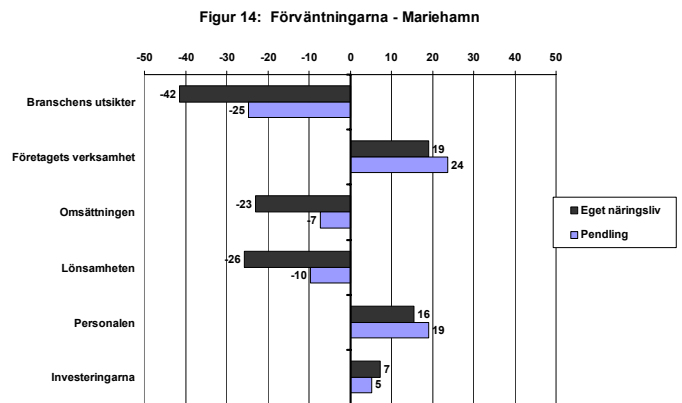
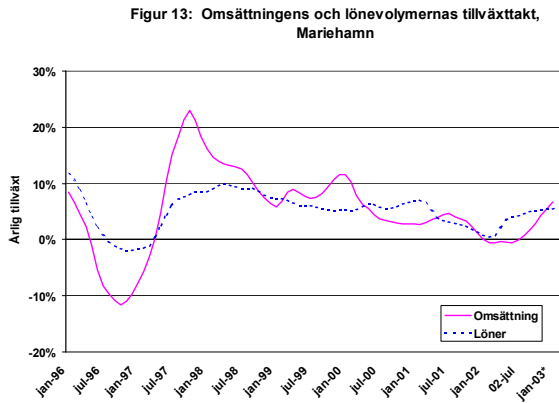

4.3. Utvecklingen inom de olika regionerna

Nedan presenteras omsättnings- och lönetidsserier samt konjunkturbarometerresultaten enligt ovan beskrivna regionindelning. Lönesummorna är pendlingsjusterade, det vill säga att löneindexet är ett viktat genomsnitt från de regioner där invånarna i den aktuella regionen arbetar, medan omsättningssiffrorna beskriver den egna regionens utveckling. Uppgifterna för det senaste halvåret är preliminära, eftersom en viss underrapportering kan förekomma på grund av sent inlämnade månadsrapporter till skattemyndigheten. Nerbrytningen av siffrorna resulterar i en så pass stor mängd information att en del av figurerna är placerade i rapportens bilagedel.

Omsättningens årliga tillväxttakt i **mariehamnnsföretagen** låg runt noll-procentsnivån under det första halvåret 2002 för att sedan öka igen (till cirka 5 procent i slutet av året). De pendlingsjusterade lönesummorna visar att den årliga tillväxttakten i mariehamnarnas lönevolymer har varit jämnare än tillväxttakten i mariehamnnsföretagens omsättning. Sedan sommaren 2002 har lönevolymernas tillväxttakt varit ca 5 procent.

En jämförelse av omsättningens utveckling inom de tre sektorerna: primärnärings och industri; handel samt service, visar att omsättningsökningen sedan år 1995 varit snabbast inom handelsbranschen även om ökningen har mattats av och till och med varit negativ. Omsättningens utveckling inom primär- och industribranschen samt servicebranschen verkar också ha mattats av sedan hösten 2001.

En jämförelse av resultaten från vårens konjunkturbarometer med tidigare års mätresultat visar att mariehamnsföretagens förväntningar på den egna branschens förutsättningar ytterligare försämrats, medan utsikterna för det egna företags verksamhet blivit ljusare. De tidigare positiva förväntningarna på lönsamheten har dock blivit negativa. Trots detta planerar företagen att nyanställa personal under året, investeringsviljan är svagt positiv.

Orsaken till de dystra konjunkturutsikterna beror till stor del på att speciellt serviceföretagens utsikter har försämrats. Inom servicesektorn utgör sjöfarten en betydande del. Förväntningarna på det egna företags verksamhet är emellertid positiva inom samtliga tre branschgrupper. Serviceföretagens negativa förväntningar på utvecklingen av omsättningen och lönsamheten är präglar också förväntningarna för mariehamnsföretagen som helhet. Trots detta är företagen inom samtliga branschgrupper i genomsnitt positivt inställda till att nyanställa personal under året. Investeringsviljan är fortfarande svagt positiv inom primär- och industriföretagen samt serviceföretagen.

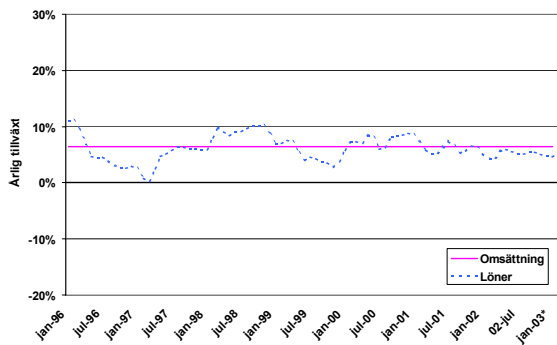
Största andelen av mariehamnsföretagen uppgav att de kommer att satsa på rationalisering av verksamheten de närmaste åren. Serviceföretagen liksom primär- och industriföretagen uppgav att de förutom rationaliseringar skall investera i maskiner och inventarier samt utveckla marknadsföringen. Serviceföretagen uppgav dessutom att de planerar att satsa på personalutbildning.

Den hårda konkurrensen upplevs som det klart största hindret för utvecklingen av det egna företags verksamhet av företagen inom alla tre branschgrupper. Handelsföretagen uppgav dessutom skattegränsen och byråkratin som begränsande faktorer. Förutom den hårda konkurrensen nämnde serviceföretagen lönebikostnaderna, bristen på kompetent personal samt allmän osäkerhet som de största hindren för utvecklingen av det egna företaget. Detta kan förklaras av att företagen svarade på konjunkturenkäten innan avtalsparterna inom sjöfartssektorn kommit överens och det sålunda fanns risk för strejk.

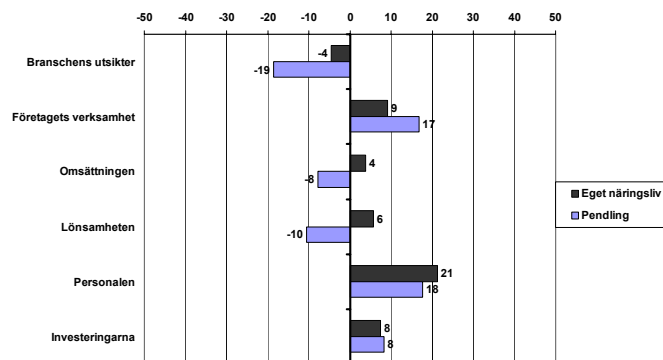
Omsättningens årliga tillväxttakt i **centralkommunernas** företag har sedan mätperioden började i det närmaste konstant varit drygt 6 procent. Tillväxttakten i kommuninvånarnas

lönesummor har däremot varierat mer, men sedan år 2000 i stort rört sig runt samma nivå som omsättningens tillväxttakt. Bland centralkommunernas företag har serviceföretagens omsättning utvecklats snabbast följt av omsättningen inom primär- och industribranschen.

Figur 15: Omsättningens och lönevolymernas tillväxttakt, centralkommunerna

Figur 16: Förväntningarna - centralkommunerna

Enligt konjunkturbarometern har företagens förväntningar i centralkommunerna försvagats något vad gäller samtliga variabler förutom viljan att nyanställa personal som ytterligare har förstärkts. Det verkar som om förväntningarna generellt är något mer positiva bland företagen i den egna regionen jämfört med företagen utanför centralkommunerna som sysselsätter regionens invånare.

Handelsföretagen verkar vara den grupp av företag i centralkommunerna som är mest positiva vad gäller samtliga variabler i konjunkturenkäten, medan utsikterna inte är lika ljusa för primär- och industriföretagen. De positiva förväntningarna på företagens verksamhet från höstens undersökning har nämligen försämrats liksom förväntningarna på den framtida utvecklingen av omsättningen och lönsamheten. Trots detta planerar primär- och industriföretagen att nyanställa personal under det kommande året, medan några större investeringar inte planeras. Serviceföretagens förväntningar på den egna branschens utsikter samt det egna företagets verksamhet har förbättrats en aning jämfört med höstens mätning och nyanställningar och investeringar planeras under året.

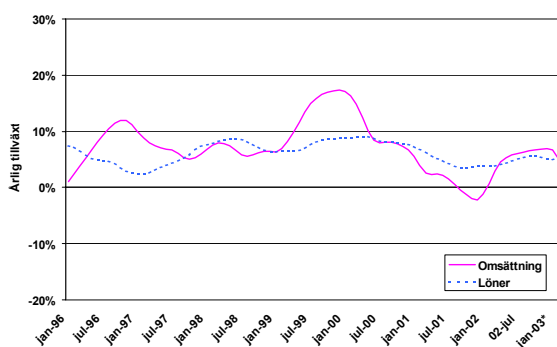
Serviceföretagen uppgav att de under de närmaste åren kommer att satsa på investeringar i maskiner och inventarier, medan handelsföretagen främst kommer att satsa på att rationalisera verksamheten samt förbättra inköpsfunktionerna. Företagen inom primär- och industribranschen uppgav att de på längre sikt främst kommer att satsa på rationaliseringar följt av investeringar i maskiner och inventarier.

Den hårda konkurrensen uppgavs utgöra det största hindret för utvecklingen av det egna företagets verksamhet följt av bristen på kompetent personal. Förutom den hårda konkurrensen uppgav serviceföretagen lönebikostnaderna som begränsande. Primär- och industriföretagen nämnde skattegränsen och bristen på kompetent personal som de största hindren för utvecklingen.

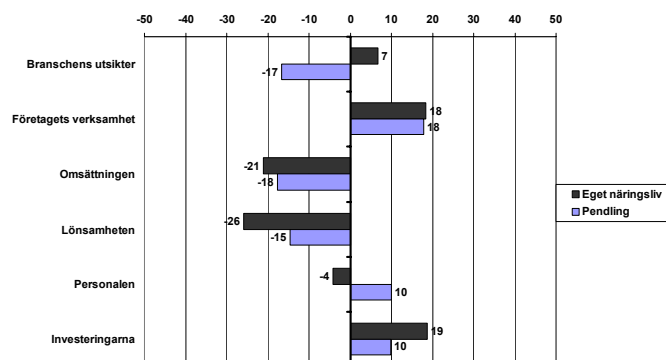
Omsättningens årliga tillväxttakt i företagen inom **randkommunerna** var negativ från hösten 2001 till början av år 2002, men har sedan våren 2002 varit mellan 5 och 7 procent. Tillväxttakten i invånarnas lönevolym har sedan våren 2001 varit 4-5 procent.

Den snabbaste omsättningsökningen uppvisar serviceföretagen, vars omsättning ökat med drygt 140 procent i löpande priser från mätperiodens början till våren 2002, men omsättningen har därefter sjunkit. Även handelsföretagen inom randkommunerna kan visa på en betydande omsättningsökning, som börjar närma sig serviceföretagens indexnivå.

Figur 17: Omsättningens och lönevolymernas tillväxttakt, randkommunerna

Figur 18: Förväntningarna - randkommunerna

Då det gäller företagens framtidsutsikter har förväntningarna på branschens utsikter försämrats (men är fortfarande positiva) jämfört med höstens mätning, medan förväntningarna vad gäller det egna företagets verksamhet förbättrats. Förväntningarna på utvecklingen av omsättningen är fortsättningsvis negativa och även lönsamheten förväntas krympa. Några nyanställningar planeras inte under det kommande året, men investeringsviljan är god.

Det är fortsättningsvis företagen inom primär- och industribranschen som ser ljusst på den egna branschens konjunktutsikter, medan handels- och speciellt serviceföretagens konjunktutsikter är dystra. Även då det gäller det egna företagets expansion, så är primär- och industriföretagen positivt inställda. Då det gäller utvecklingen av omsättningen och lönsamheten är samtliga branschgruppers förväntningar negativa och inom handelsföretagen planeras till och med nedskärningar i antalet anställda. Bland företagen i regionen är det främst primär- och industriföretagen som planerar att investera under det kommande året.

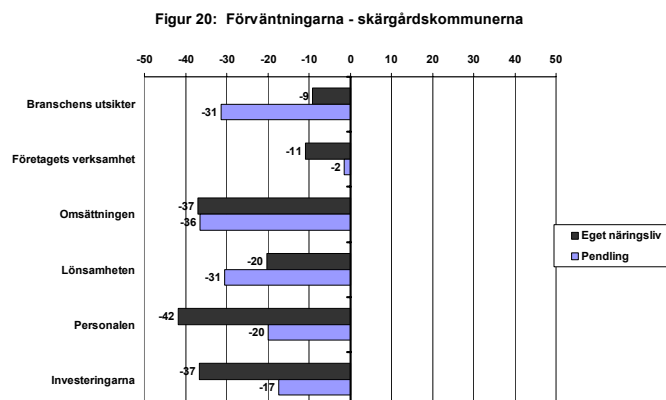
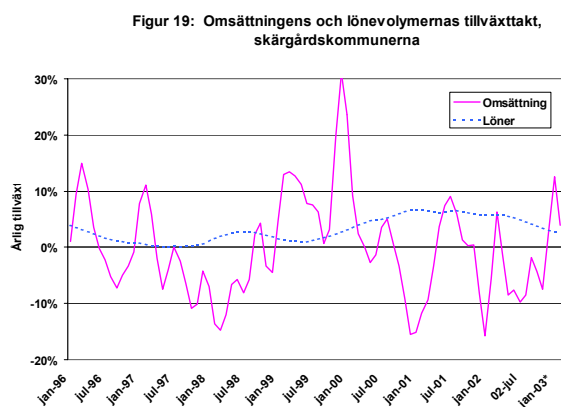
Företagen inom samtliga tre branscher uppgav att de under de närmaste åren främst kommer att satsa på investeringar i maskiner och inventarier. Handelsföretagen uppgav att de dessutom kommer att satsa på att rationalisera verksamheten, medan företagen inom primär- och industribranschen uppgav att de förutom investeringar i maskiner och inventarier ämnar investera i nya lokaler. Serviceföretagen, som främst planerar att investera i maskiner och inventarier, kommer även att öka automatiseringen samt utveckla marknadsföringen.

Bland företagen inom primär- och industribranschen upplevs den hårda konkurrensen som det största hindret för utvecklingen av det egna företaget följt av transportkostnaderna.

Serviceföretagen anser dessutom att svårigheter med finansieringen utgör ett betydande hinder, medan handelsföretagen uppgav lönebikostnaderna och centraliseringen av marknaden som de största hindren.

Den årliga tillväxttakten i **skärgårdsföretagens** omsättning har varierat rejält under hela mätperioden trots att säsongvariationer och enskilda trendavvikelser separerats från tidsserien. Detta kan bero på att skärgårdsföretagens antal är relativt litet och att variationer i enskilda företags omsättning sålunda får stor genomslagskraft för regionen. Tillväxttakten i lönesummorna hos skärgårdsföretagen har mattats av sedan sommaren 2002.

I skärgården har serviceföretagens omsättning ökat snabbast, men från hösten 2001 sjönk omsättningen under ett års tid, för att öka igen hösten 2002. Även primär- och industriföretagens omsättning minskade under perioden, för att hösten 2002 stabiliseras. Handelsföretagens omsättning har uppvisat en nedåtgående trend under hela den period som ÅSUBs register omfattar.

Skärgårdsföretagens dystra framtidsutsikter från höstens konjunkturundersökning håller i sig även om förväntningarna på det egna företagets verksamhet och utvecklingen av omsättningen samt lönsamheten har förbättrats något. Istället verkar det som om utsikterna har försämrats bland de företag som sysselsätter skärgårdsbor utanför den egna regionen.

Handelsföretagen i skärgården ser trots allt positivt på den egna branschens framtidsutsikter liksom på den framtida utvecklingen av lönsamheten. Några större investeringar eller nyanställningar planeras dock inte under det kommande året, utan handelsföretagen kommer att satsa på rationaliseringar de kommande åren. För liten efterfrågan på produkterna upplevs som det största hindret för utvecklingen av handeln i skärgården.

Serviceföretagens synnerligen dystra förväntningar på det egna företagets verksamhet i höstens undersökning har förbättrats något men är fortsättningsvis negativa. Detta gäller även förväntningarna på omsättningen, lönsamheten samt utvecklingen av personalstyrkan. Investeringsviljan har försämrats jämfört med höstens mätning och serviceföretagen kommer

istället att satsa på att utveckla marknadsföringen under de kommande åren. De största hindren för utvecklingen av företagen uppgavs vara byråkratin, skattegränsen, finansieringssvårigheter samt allmän osäkerhet.

Då det gäller primär- och industriföretagen, vilka i skärgården till stor del består av fiskodlingar, är förväntningarna gällande samtliga variabler negativa. Speciellt har förväntningarna på omsättningen, lönsamheten samt utvecklingen av antalet anställda försämrats jämfört med höstens resultat. På lite längre sikt kommer företagen att satsa på att rationalisera verksamheten. Största delen av företagen uppgav att osäkerheten utgör det största hindret för utvecklingen av det egna företaget. Flera företag uppgav orsaker såsom hot om nedskärningar och förbud av fiskodlingarnas verksamhet.

Även skärgårdskommunerna kan långsiktigt komma att märkbart påverkas av en eventuell omstrukturering inom sjöfartsbranschen, då arbetsplatserna ombord på passagerarfartygen är av central betydelse för skärgården.

4.4. Läget inom primärnäringarna

Primärnäringarna, som är av särskild vikt för den åländska landsbygds- och skärgårdsekonomin, är underrepresenterade i såväl barometerundersökningen som i omsättningsskatteregistret. Bilden inom primärnäringarna kompletteras därför nedan med en kort genomgång av förutsättningarna inom olika produktionsgrenar.

När det gäller **jordbruket** (växt- och djurproduktion) så offentliggjorde Europeiska kommissionen i januari den andra delen i en större policyreform, vilken består av förordningsförslag som mer detaljerat skall reglera de nya linjerna i den gemensamma jordbrukspolitik. Det radikalaste förslaget som kommissionen lägger är förslaget om frikoppling av produktionen från stödet, vilket kan innebära betydande minskning av produktionen då det inte längre är nödvändigt med en aktiv produktion för att få del av EUs produktionsstöd. Oron är störst inom nötköttproduktionen där situationen, liksom inom övrig djurproduktion, är osäker eftersom utgången av förhandlingarna mellan Finland och kommissionen om ett nytt nationellt stödprogram för södra Finland ännu är oklar.

Spannmålsproduktionen hade ett normalår under fjolåret och branschen förväntar sig inte att det kommer att ske stora förändringar under kommande säsong. Risker är däremot stora att det kan ske betydande förändringar säsongen 2004, om kommissionens reformförslag går igenom. Inom chipspotatisodlingen är säsongen 2003 den första enligt den nya prisuppgörelsen mellan förädlingsföretaget och odlarna. Överenskommelsen bedömdes som positiv då den kom, men det är fortsättningsvis osäkert om odlingsarealerna kommer att öka som ett resultat av uppgörelsen. Avgörande för den kommande säsongen inom frukt- och grönsakssektorn är som vanligt hur de inhemska odlingarna lyckas. Näringen bedömer att

efterfrågan av inhemska grönsaker fortfarande är hög. Gällande äppelproduktionen ser det ut som om volymerna kommer att utökas relativt kraftigt under de närmaste åren tack vare förfinad odlingsteknik och nyplanteringar. För sockerbetsodlingen var fjolåret odlingsmässigt framgångsrikt tack vare gynnsamt väder.

Inom mjölkproduktionen är den lokala marknaden fortsatt mycket stabil och några större förändringar förväntas inte. Situationen inom nötköttsektorn har däremot den senaste tiden varit problematisk. Slakten har varit omfattande hela hösten och vintern, vilket lett till överutbud. Slakterierna tror dock att slakten skall minska något under våren och fram till sommaren. Fårköttsektorn är den köttproduktionsgren som går bäst just nu, efterfrågan på fårkött är fortsatt stor. På Åland är produktionen av svinkött fortfarande på en mycket blygsam nivå och någon utveckling av produktionen verkar inte vara förestående. Fjäderfäsektorn och då främst broilerproduktionen har haft en ganska stabil prissituation under en längre period. I slutet av mars 2003 försattes dock det åländska kycklingslakteriet i konkurs och 30 anställda sades upp. Orsaken uppgavs vara svag lönsamhet. Framtidsutsikterna för de mindre kycklingproducenterna är nu osäkra.

Inom **skogsbruket** har avverkningen kommit igång ordentligt i vinter. Aktiviteten i de åländska skogarna har varit mycket stor tack vare gynnsamma förhållanden för skogsavverkning. Dessutom påverkar skatteomläggningen intresset att avverka, från och med år 2006 tvingas alla övergå till kapitalinkomstbeskattning, det vill säga att man beskattas enligt försäljning. Inom sågindustrin kan en liten uppgång skönjas, som började i slutet av år 2002. Den externa efterfrågan på sågat virke är god och byggaktiviteten på hemmamarknaden fortsättningsvis hög. Inom flisindustrin är det däremot prismässigt tufft, vilket beror på hård konkurrens från Baltikum.

Läget inom **fiskerinäringen** ser fortsättningsvis dystert ut. Yrkesfisket på Åland kämpar med samma problem som under många års tid; minskande kvoter och andra restriktioner, växande sälskador, svag lönsamhet på grund småskalighet, säsongvariationer och splittrad marknadsföring. Det har medfört att framtidstron och investeringsviljan inom branschen är kraftigt reducerad och någon radikal förändring är inte att vänta på kort sikt.

Internationella nedskärningar inom strömmingsfisket under åren 2002-2003 har tvingat riksmyndigheterna att införa betydande fiskerestriktioner samt att aktivt styra fisket till konsumtionsfisk istället för industrifisk (foder) för att undvika totalt fiskestopp. Möjligheterna att bedriva laxfisket lönsamt och långsiktigt är fortfarande begränsat på grund av fortsatt kraftiga fiskerestriktioner från riksmyndigheternas sida. Fiskets avkastning är i stor utsträckning beroende av de regler som årligen fastslås för fisket samt väderleksförhållandena under våren. För torskfiskets del förväntas inte några stora förändringar jämfört med år 2002. Torskfiskefångsterna är av betydande värde, men landas och säljs nästan helt i Danmark och Sverige.

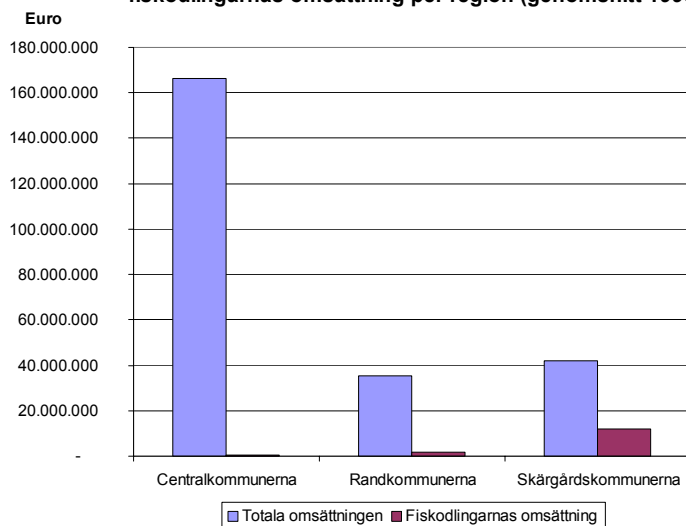
Framtidsutsikterna och förutsättningarna är fortsättningsvis bäst för det småskaliga kust- och skärgårdsfisket av fjällfiskarter, eftersom det fisket är oreglerat och har betydande tillväxtpotential. Prisnivån har för de viktigaste arterna sik och gös varit stabil. Efterfrågan är i regel större än utbudet, men säsongvariationerna är stora. Småskaligheten inverkar negativt på lönsamheten. Det totala värdet av fiskfångsten minskade år 2002 till knappt 2,6 miljoner euro från drygt 2,9 miljoner euro år 2001. Fångst- och värdeutvecklingen för år 2003 är svår att förutse emedan den fortsättningsvis är kraftigt väderleksberoende.

För fiskodlingen har miljötillståndspolicyn och debatten om näringens framtid medfört fortsatt osäkerhet samt bristfälliga möjligheterna till långsiktighet och utveckling av branschen. För den odlade regnbågs laxen skedde en viss återhämtning av prisnivån under hösten 2002. Lönsamheten är dock fortsättningsvis hårt pressad av import från Norge, vars marknadsandel har ökat. Den åländska odlingsvolymen förväntas vara oförändrad under de närmaste åren och kan på längre sikt antas minska något. Etablering av åländska företag utanför Åland (Sverige) med försäljning av fisken via Åland har dock medfört att försäljningsvolymen har ökat ganska kraftigt. Under år 2003 förväntas prisnivån och lönsamheten stabiliseras.

Av de åländska fiskodlingarnas omsättning under åren 1995-2002 kom i genomsnitt 85 procent från skärgårdsföretag, 12 procent från företag i randkommunerna och 3 procent från fiskodlingar i centralkommunerna. I skärgården utgör fiskodlingarnas andel av näringslivets totala omsättning i regionen i genomsnitt 28,2 procent jämfört med 4,8 procent i randkommunerna och 0,2 procent i centralkommunerna (se figur 21).

På motsvarande sätt kan man jämföra summorna av förskottsinnehållningar och källskatter från näringslivet totalt med dem från fiskodlingarna. I skärgårdskommunerna kommer 17,4 procent av förskottsinnehållningarna och källskatterna sammantaget från fiskodlingar jämfört med 3,7 procent i randkommunerna och 0,2 procent av förskottsinnehållningarna och källskatterna i centralkommunerna.

Figur 21: Omsättningen inom näringslivet totalt jämfört med fiskodlingarnas omsättning per region (genomsnitt 1995-2002)

5. Utvecklingen av den kommunala ekonomin

Kommunernas ekonomi finansieras i huvudsak av skatteintäkter, landskapsandelar och olika avgifter. Skatteinkomsterna är den mest betydelsefulla inkomstkällan för kommunsektorn på Åland, drygt 50 procent av de totala inkomsterna härrör från beskattningen. Enkelt uttryckt kan man säga att uppgifterna tidigare i rapporten om utvecklingen av invånartalet, sysselsättningen och lönerna utgör utgångspunkten för prognostisering av förvärvsskatternas utveckling. Näringslivets utveckling och företagens lönsamhet är grunden för samfundsskatterna. Den näst största inkomstkällan utgörs av landskapsandelarna. Nedan analyseras utvecklingen av dessa för kommunerna centrala inkomstslag tillsammans med utvecklingen av de kommunalekonomiska förutsättningarna i övrigt. Alla tidsserier anges i löpande priser, inflationen har inte beaktats.

5.1. Kommunernas finansieringskalkyler och budgeter

I *tabell 1* nedan sammanfattas några centrala poster från kommunernas bokslut för åren 1999 - 2001 samt från budgeterna för år 2002 och 2003. Uppgifterna är hämtade från ÅSUBs statistik. Boksluten för år 2002 torde vara klara till sommaren och därefter dröjer det ännu någon tid innan uppgifterna bearbetats till statistik som är jämförbar mellan kommunerna. Budgetstatistiken för år 2003 kompletterar bilden. Budgeterna innehåller vanligen ett visst mått av försiktighet, varför inga långtgående slutsatser ännu kan dras om innevarande år. Alla kostnader och underskott anges som negativa tal, medan intäkter och överskott är positiva.

Verksamhetsbidraget visar driftens nettokostnader som ska finansieras med skatteinkomster, landskapsandelar och övriga finansiella inkomster. Verksamhetsbidraget är således alltid negativt. Årsbidraget visar förenklat sagt hur mycket som finns kvar för amorteringar och avskrivningar efter att de löpande kostnaderna täckts. På längre sikt borde årsbidraget motsvara avskrivningarna. Vid jämförelse mellan kommuner bör man hålla i minnet att eftersom årsbidraget inbegriper kommunernas inkomstfinansiering med skatter påverkas årsbidraget av den kommunala skatteprocenten. Kommunens resultaträkning utmynnar i räkenskapsperiodens överskott eller underskott, där även exempelvis förändringar av fonder och reserver ingår.

Nettodriftskostnaderna har ökat stadigt under perioden, med närmare 10 procent per år. Utvecklingen av skatteintäkterna har inte hållit samma takt, bland annat som ett resultat av ökande skatteavdrag och sänkt andel av samfundsbeskattningen som tillfaller kommunsektorn. Enligt de senaste boksluten utgjorde socialvårdens andel 51,0 procent av de totala driftskostnaderna, netto. Grundskolans andel av nettodriftskostnaderna uppgick till 26,6 procent, medan den allmänna förvaltningen stod för 6,0 procent av dessa nettokostnader. Fyra kommuner (Geta, Kökar, Saltvik, Vårdö) uppvisade ett negativt resultat. Samtliga kommuner

hade dock positiva årsbidrag. För tre kommuner var landskapsandelarna högre än de egna skatteintäkterna.

De kommunala verksamheterna är personalintensiva. Kommunsektorns lönesumma beräknas i år stiga med i genomsnitt runt 4 procent till följd av justerade lönenivåer och nyanställningar. De nya kommunala avtalen följde i år i stort de centrala inkomstuppgörelserna. Avtalens effekt på lönekostnaderna är cirka 2,7 procent i år och 2,0 procent nästa år. Avtalen är i kraft till den 15.2.2005.

Investeringsbehovet inom den kommunala sektorn är fortsatt högt. Från år 2000 har nettoinvesteringarna överstigit årsbidraget för kommunerna totalt. Nettoinvesteringarna i kommunerna, det vill säga investeringarna minskade med finansieringsandelar och försäljning av anläggningstillgångar, har enligt de två senaste boksluten sammantaget uppgått till runt 700 euro per invånare. Samtidigt har landskapets investeringar sjunkit från ca 580 euro per invånare år 2000 till 248 euro per invånare ifjol. Uppgifterna avser då landskapets egna investeringar, finansieringsandelar till andra huvudmäns investeringar ingår inte. Avbetalningstakten på de långfristiga lånen har avtagit snabbt enligt de senaste boksluten. Det finns således många faktorer som är högtintressanta att analysera när alla bokslut för år 2002 har sammanställts.

Momsåterkravet slopades från år 2002, istället har den andel av samfundsskatterna som tillfaller kommunerna minskat. Utvecklingen av landskapsandelarna granskas närmare i avsnitt 5.3 där även preliminära uppgifter för år 2004 finns samlade.

Tabell 1: Centrala poster inom kommunernas bokslut och budgeter 1999 - 2003, 1.000 euro

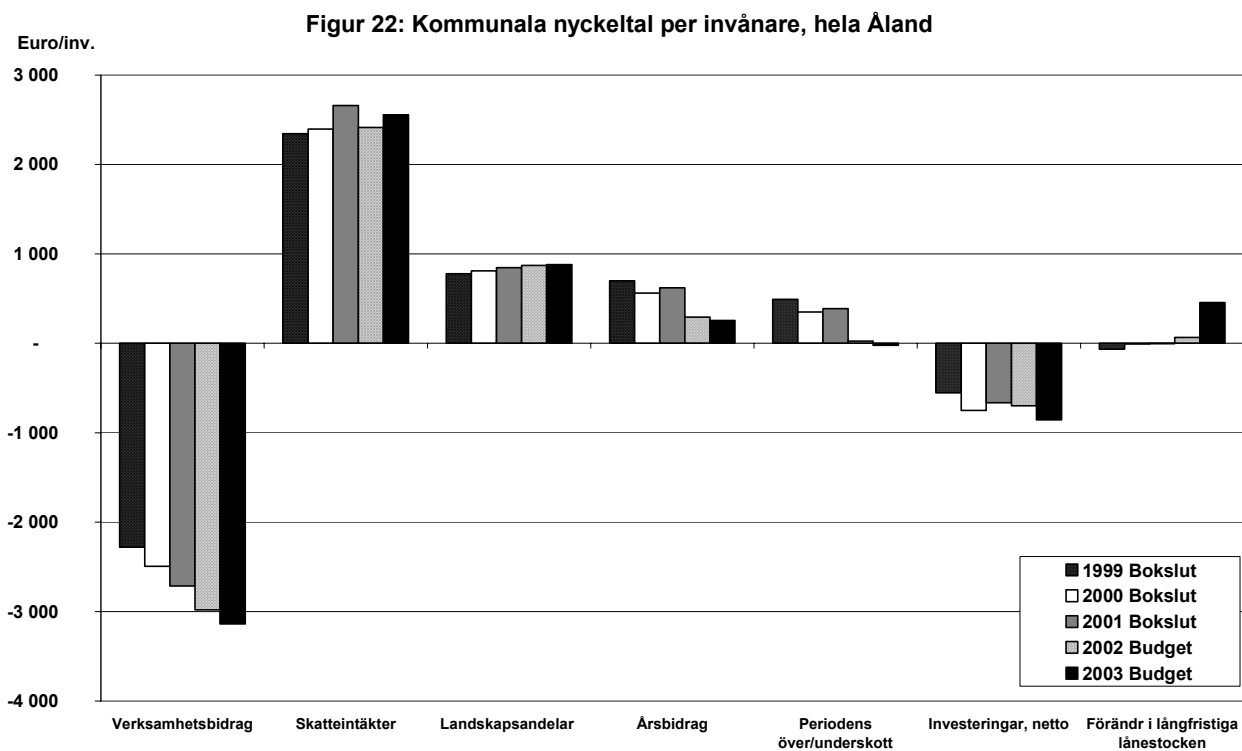
	1999	2000	2001	2002	2003
	Bokslut	Bokslut	Bokslut	Budget	Budget
Verksamhetsbidrag	- 58 433	- 64 027	- 69 977	- 77 535	- 82 414
Skatteintäkter	60 056	61 574	68 576	62 784	67 129
Kommunalskatt	45 469	45 246	51 265	50 226	55 251
Fastighetskatt	946	831	927	1 001	1 018
Samfundsskatt	12 735	14 803	16 207	10 827	10 253
Övr. skatteint.	905	694	177	729	607
Landskapsandelar	19 950	20 839	21 840	22 650	23 095
Återkrävd moms	- 3 789	- 4 082	- 4 362	-	-
Årsbidrag	17 896	14 452	16 027	7 636	6 708
Räkenskapsperiodens överskott/underskott	12 639	9 031	10 036	665	- 584
Investeringar, netto	- 14 189	- 19 431	- 17 124	- 18 170	- 22 472
Förändr i långfristiga lånestocken	- 1 656	- 204	- 95	1 743	11 966

Enligt budgeterna för år 2003 förväntas nettoutgifterna öka fortsatt snabbt, men kommunerna har också budgeterat med växande skatteintäkter för att täcka de ökande utgifterna. De sammanlagda verksamhetskostnaderna uppgår enligt budgeterna för i år till 110,3 miljoner

euro, varav hälften är personalkostnader. Verksamhetsintäkterna beräknas täcka ungefär en fjärdedel av verksamhetskostnaderna. Hela tio kommuner har budgeterat med ett negativt resultat, i dessa kommuner täcker årsbidraget inte avskrivningarna enligt budget. Mariehamn är en av de kommuner som förväntas gå back i år. Sammantaget är kommunernas resultat cirka -0,6 miljoner euro. Enligt årets budget är investeringstakten fortsatt hög och kommunerna har liksom för fjolåret budgeterat med en viss upplåning.

Hela fem kommuner beslöt inför år 2003 att höja skatteprocenten för kommunalskatten, höjningen var 0,5 till 1,0 procentenheter. Det genomsnittliga kommunala skatteuttaget på förvärvsinkomster steg från 16,41 till 16,47 procent. Dessutom höjde en kommun fastighetsskatten för stadigvarande bostäder i år och två kommuner höjde den allmänna fastighetsskattesatsen. Om trenden för utvecklingen av kommunernas utgifter och inkomster inte bryts kommer trycket på att höja de kommunala skattesatserna att öka ytterligare.

Figur 21 nedan visar utvecklingen av några av nyckeltalen per invånare. Också per invånare ökar driftsutgifterna (netto) och årsbidraget har försvagats. Utvecklingen av nyckeltalen varierar rätt mycket mellan kommunerna och regionerna. Nettokostnaderna för driften är högst per invånare i skärgården, där skatteinkomsterna är lägst. Beträffande skatteinkomsterna ligger Mariehamn i en klass för sig. Landskapsandelarna per invånare är däremot lägst för Mariehamn, medan skärgårdskommunerna erhåller de högsta beloppen och randkommunerna de nästhögsta.

5.2. Utvecklingen av de kommunala skatteinkomsterna

Utvecklingen av skatteinkomsterna är ett område där tillgången på aktuell information är knapp, samtidigt som behovet för att kunna prognostisera dessa inkomster inom den kommunala sektorn är stort. I dagsläget är situationen den att beskattningen för år 2002 slutförs först i slutet av oktober år 2003, då budgetberedningen för år 2004 i princip är klar. Samtidigt är skatteinkomsterna den viktigaste inkomstkällan för den kommunala sektorn som helhet. Betonas bör att osäkerhetsfaktorerna inför nästa år är många och att flera av de grunder och antaganden som använts i kalkylerna nedan därför kan komma att ändras före årsskiftet. Förändringar i de kommunala skatteavdragen samt fördelningen av samfundsskatten mellan skattetagargrupperna är sådana frågor som de senaste åren avgjorts först i samband med budgetbehandlingen i riksdagen och som fått konsekvenser även för kommunerna på Åland. Det samma gäller de avdrag som lagtinget har att fatta beslut om. Med den nya regeringen i Helsingfors verkar det dock nu som den kommunala andelen av samfundsskatterna kommer att hållas konstant fram till år 2005. Därefter kommer en bedömning att göras om samfundsskatten i sin helhet skall överföras till staten för att göra den kommunala ekonomin mindre konjunkturkänslig. Denna bedömning kommer att göras som en del av en helhetsutredning över den kommunala ekonomin. Om kommunerna inte får del av samfundsskatterna i framtiden innebär det naturligtvis att kommunernas inkomstbas kringskärs. En sådan förändring tar även i stor utsträckning bort kommunernas motivation för en aktiv näringspolitik. Eftersom hela fasta Åland är en enda integrerad arbetsmarknad krävs det att företagsskatterna till viss del tillfaller kommunerna för att det ska löna sig för den enskilda kommunen att satsa resurser på företagsetableringar.

Bland bilagorna till den här rapporten återfinns en **sammanställning över den landskapslagstiftning som reglerar kommunalbeskattningen**.

De kalkyler för de olika skatteinkomstslagen som presenteras nedan har följande **källor** som grund. Utgångspunkten har varit den färdigställda debiteringsstatistiken fram till år 2001 när det gäller förvärvsinkomst- och samfundsskatterna och uppgifter från i slutet av augusti ifjol när det gäller fastighetsskatterna. För prognoserna av skatteinkomsternas utveckling har använts ÅSUBs konjunkturenkäter till företagen, mervärdesskatte- och företagsregisterinformation, nationalräkenskapsdata, bostadsproduktionsuppgifter, konsumentprisindex för Åland samt befolkningsrörelse-, inresande-, och sysselsättningsstatistik för Åland. Därtill har de åländska börsbolagens bokslut och delårsrapporter granskats.

Beräkningarna av skattebasen bygger på följande **antaganden** och information som fanns tillgänglig vid bedömningen (se avsnitt 3.2 ovan): BNP-tillväxten beräknas ha uppgått till cirka 2,2 procent i fasta priser för år 2001, tillväxttakten enligt de första kalkylerna för fjolåret visar på en reell tillväxt nära 0 procent. För i år visar ÅSUBs prognoser på en tillväxt kring 1,2 procent. Förvärvsinkomstsumman steg enligt preliminära beräkningar med cirka 5,5 procent år 2001 och 6,8 procent ifjol. Tillväxten beräknas ha varit snabbast inom den

offentliga sektorn. I år beräknas de totala förvärvsinkomsterna inom ekonomin att stiga med cirka 6 procent enligt ÅSUBs kalkyler. Nästa år beräknas förvärvsinkomsterna öka med 4,3 procent, då förväntas sysselsättningsläget inte förstärkas ytterligare och löneökningarna blir mindre än i år.

På lite längre sikt kommer utvecklingsförutsättningarna inom sjöfartsbranschen med största sannolikhet att få mer långtgående konsekvenser för kommunernas skattebas. Flaggbyten innebär avbräck i såväl samfundsskatterna som förvärvsinkomstskatterna. Även ett utökat stöd för passagerarfartygen kan, beroende på hur det utformas, drabba den kommunala sektorn märkbart. För att skatteintäkterna inte skall gå kommunerna förbi borde stödet utformas så att skatterna på sjöarbetsinkomst först erläggs, och sedan återbetalas till rederierna. Om skatterna inte betalas in i ett första skede utan får hållas inom rederiverksamheten direkt, vilket kan te sig som ett enklare system, kommer de åländska kommunerna förmodligen inte att kunna räkna sig till godo några skatter från sjöarbetsinkomsterna. De sjöanställda utgör för vissa kommuner en betydande del av arbetskraften och därmed av skattebetalarna. Ett system som utformas så att skatterna går via statsbudgeten före stödet betalas ut till rederierna har också en viss positiv effekt på landskapets klumpsumma. Även sviktande lönsamhet innebär dock sjunkande skatteintäkter från företagen, varför kommunerna oberoende av vilket av utvecklingsscenarierna som förverkligas kommer att få räkna med att samfundsskatterna får mindre betydelse för den kommunala ekonomin framöver.

ÅSUB har för att sätta perspektiv på betydelsen av utvecklingen inom passagerarsjöfarten för den kommunala sektorns ekonomi gjort en **kalkyl över vad en total och omedelbar utflaggning** av den åländska passagerarsjöfarten skulle betyda. De direkta effekterna skulle, enligt de förhållanden som råder idag, då innebära att kommunalskatten från förvärvsinkomster minskade med cirka 1,7 miljoner euro om bara sjöarbetsplatserna beaktas. Därtill kan man anta att även landarbetsplatser inom branschen skulle beröras. Samfundsskatterna skulle enligt de ekonomiska förhållanden som råder inom företagen idag minska med cirka 3,1 miljoner euro. Sammantaget skulle skatteintäkterna för kommunerna genom de direkta effekterna minska med ungefär 4,8 miljoner euro enligt årets nivå på lönesummor och skatter. Därtill kommer stora ringeffekter för näringsliv och familjer. Konstateras kan dock att vid en jämförelse med motsvarande beräkningar för två år sedan har de ekonomiska konsekvenserna för kommunsektorn minskat, eftersom kommunernas samfundsskatteandel sjunkit sedan dess.

Förvärvsinkomstskatterna (kommunalskatterna)

Kalkylen för förvärvsinkomstskatterna (*tabell 2*), som är den kommunala sektorns viktigaste enskilda inkomstkälla, är uppbyggd från den kommunala nivån men presenteras nedan endast för hela Åland och i rapportens bilagedel för de fyra regionerna. För den intresserade kan underlagsinformationen dock erhållas från ÅSUB med reservation för den osäkerhet uppgifterna är behäftade med. De kommunvisa kalkylerna är uppgjorda i excel-format med

möjlighet att föra in egna bedömningar om inkomstutvecklingen och där exempelvis avdragen, den beskattningsbara inkomsten och den skatt som debiteras räknas ut automatiskt. Eftersom befolkningsunderlaget i de åländska kommunerna är så litet har ÅSUB i kalkylen inte preciserat utvecklingen inom de olika inkomstgrupperna (såsom löneinkomster, pensionsinkomster, arbetslöshetsskydd mm). Förvärvsinkomsterna (brutto) har istället kalkylerats som helhet, även om undergrupperna analyserats i underlaget för kalkylen. Befolkningsförändringarna påverkar utvecklingen av förvärvsinkomsternas totala volym. Befolkningsuppgifterna vid senaste årsskifte är de uppgifter som ligger till grund för det aktuella årets beskattning. För invånartalet vid ingången till år 2004 har ÅSUBs prognos för flyttningsrörelsen använts som grund.

På avdragssidan är bland de så kallade riksavdragen (de avdrag i kommunalbeskattningen som är identiska med avdragen i rikslagstiftningen) endast de redovisade skilt i kalkylen där förändringar skett under de aktuella åren eller där en precisering annars har betydelse för beräkning av skatteutfallet. De avdrag som är specifika för den åländska lagstiftningen eller där utformningen avviker från den i riket, här kallade åländska avdrag, är alla specificerade för att klargöra omfattningen av dem. Detta mot bakgrund av att de är av särskild vikt för den åländska ekonomiska politiken. Det bör dock betonas att det ytterst är Lagtinget som beslutar om alla de avdrag som gäller i kommunalbeskattningen på Åland (*se bilaga!*).

Bland riksavdragen har avdraget för inkomstens förvärvande och förvärvsinkomstavdraget ökat kontinuerligt. Ifjol var det maximala avdraget för inkomstens förvärvande 460 euro, i år har det stigit till 590 euro. Förändringen minskar de åländska kommunernas skatteintäkter med uppskattningsvis 290.000 euro. I Riket kompenseras kommunerna för den här förändringen genom högre statsandelar för social- och hälsovården. Det maximala förvärvsinkomstavdraget har i år stigit till 2.300 euro, en höjning med 160 euro. Även procentsatserna för avdraget har justerats. Effekten för de åländska kommunernas intäkter har för den här förändringen beräknats till cirka 320.000 euro. Avdraget motsvarar cirka 5 procent av de totala förvärvsinkomsterna på Åland. Grundavdraget har antagits vara i det närmaste på samma nivå som år 2002 och för de avdrag som görs direkt från skatten har endast en trendframskrivning gjorts för åren 2002-2004. På plussidan ur kommunalekonomiskt perspektiv har arbetslöshetsförsäkringspremien sjunkit med 0,2 procentenheter, vilket beräknas höja de åländska kommunernas skatteintäkter med cirka 100.000 euro genom att avdragen minskar.

Inför nästa år finns tillsvidare inga beslut om förändringar i reglerna för avdragen. Med ny regering och med beaktande av den osäkerhet som även i övrigt finns om den fortsatta ekonomiska utvecklingen i Finland är det svårt att förutsäga vilka de ekonomiskpolitiska besluten kommer att bli inför år 2004. ÅSUB har därför i kalkylen haft som utgångspunkt att samma avdragsregler som i år kommer att gälla även nästa år.

Bland de så kallade åländska avdragen har det allmänna avdraget haft störst betydelse för kommunernas skatteintäkter sedan det infördes år 1999. Avdraget (som är 5 procent) görs efter att alla avdrag utom grundavdraget dragits ifrån inkomsterna.

Den **preliminära skatte**kalkylen för de åländska kommunerna tillsammans (*tabell 2*) visar en relativt stabil tillväxt i ålänningarnas förvärvsinkomster under prognosperioden. Den stabila inkomstutvecklingen ger en gynnsam tillväxt i skatteintäkterna till kommunerna. En del av förklaringen till den positiva utvecklingen står att finna i den snabba befolkningstillväxten de två senaste åren. Befolkningsutvecklingen bidrar till en positiv inkomstutveckling för alla regioner (för kalkyl per region se *bilagan*). Skatteintäkterna ökar som ett resultat av den goda inkomstutvecklingen trots de generösare reglerna för avdragen. De avdrag som här kallas åländska beräknas öka avdragsgraden med runt 6,8 procentenheter åren 2002-2004. Den totala avdragsgraden är runt 24 procent beräknat på bruttoinkomsterna, därtill kommer de avdrag som görs direkt från skatten.

Tabell 2: Kalkyl över kommunernas förvärvsinkomstskatter, 1.000 euro

	2000	2001	2002**	2003**	2004**
Förvärvsinkomster	411 226	433 972	463 425	491 017	512 069
<i>förändring, %</i>	7,7	5,5	6,8	6,0	4,3
Avdrag, riks-	71 714	76 260	82 172	85 670	86 285
Avdrag för inkomstens förvärvande	4 705	6 782	6 879	8 598	8 788
Förvärvsinkomstavdrag	15 425	16 478	22 244	24 208	24 489
Grundavdrag	5 071	4 816	4 672	4 438	4 438
Övriga avdrag	46 514	48 184	48 377	48 425	48 570
Avdrag, åländska	28 247	30 155	31 363	33 281	34 856
Resekostnadsavdrag	4 165	4 325	4 612	4 896	5 111
Studielåneavdrag	138	142	152	161	167
Sjukdomskostn.avdrag	6 621	6 759	7 217	7 644	7 972
Studieavdrag	694	675	721	764	796
Allmänt avdrag	16 629	18 254	18 661	19 816	20 809
Avdrag, sammanlagt	99 962	106 415	113 535	118 950	121 141
Beskattningsbar inkomst	311 264	327 557	349 889	372 067	390 928
Skattesats	16,35	16,40	16,41	16,47	16,47
Kalkylerad skatt	51 124	53 994	57 674	61 628	64 757
Underskottsgottgörelse mm	420	572	611	648	676
Övr. avdrag från skatten	2 552	2 880	2 880	2 880	2 880
Debiteras	47 515	50 543	54 183	58 101	61 201
"Förvärvsinkomstören"	289 327	306 670	328 768	350 824	369 518
<i>förändring, %</i>	7,4	6,0	7,2	6,7	5,3

En jämförelse med prognosen från i höstas visar på att slutresultatet i kalkylerna för åren 2001 till 2003 ligger mycket nära de beräkningar som gjordes då. I höstens kalkyler räknade vi med att det allmänna avdraget skulle försvinna från i år, vilket inte blev fallet. Genom att vi har

skrivit upp tillväxten i förvärvsinkomstsumman samt på grund av att vi i höstens kalkyl hade beräknat avdraget för inkomstens förvärvande lite lågt är utfallet för skatteinkomsterna på ungefär samma nivå.

En annan förändring i kalkylens uppställning är att vi i höstens kalkyl gjorde ett försök med att föra in en korrigeringspost som finns i debiteringsstatistiken bland de övriga avdragen. Det innebar dock att dessa avdrag blev för stora och det åländska allmänna avdraget, som ska göras efter dessa övriga avdrag, blev för lågt. Korrigeringsposten har nu istället förts in bland de övriga avdrag som skall göras direkt från skatten, vilket torde göra kalkylen mer användbar.

Utvecklingen av de förvärvsinkomster som beskattas per region skiljer sig mellan kommunerna och regionerna. Tillväxten har under de tio senaste åren varit snabbast i centralkommunerna, medan Mariehamn uppvisar en jämn men lägre tillväxt. Mariehamn har dock den absolut sett högsta inkomstnivån per invånare. I skärgårdskommunerna fluktuerar utvecklingen mest (se även i *bilagorna*).

De debiterade skatterna, alltså de skatter skattebetalarna har att betala, stämmer inte helt överens med de skatter som **under året redovisas till kommunerna**. När fördelningsandelarna av förvärvsinkomstskatterna för den enskilde kommunen beräknas för skatteåren 2002 och 2003 används uppgifter om beskattningen för 2001 som grund, justerade med utvecklingen av inkomsterna och avdragen 2002. De nya fördelningsandelarna per kommun och för skattetagargrupperna som helhet togs i bruk i februari i år. Kommungruppens andel av förskotten uppgår nu till 55,02 procent. Den enskilde kommunens andel justeras på basen av förändringar av invånarantalet mellan 1.1.2001 och 1.1.2002 samt eventuella förändringar i skatteprocenterna.

Samfundsskatterna

Samfundsskatten, eller bolagsskatten, utgör den näst största enskilda skattekällan för kommunerna. Osäkerhetsfaktorerna för bedömningen av utvecklingen av dessa inkomster är dock stora. Regeringen och riksdagen har under den senaste tiden i det närmaste årligen fattat beslut som inverkat negativt på kommunernas inkomster från samfundsskatten. Därtill genereras en betydande del av de åländska kommunernas samfundsskatter från sjöfartsnäringen, en bransch där verksamhetsförutsättningarna förändrats i betydande grad de senaste åren.

År 2000 höjdes skatteprocenten för samfunden från 28 till 29 procent. Med en temporär lag beslöts för samma år att kommungruppens andel av samfundsskatterna skulle sänkas till 36,39 procent. Det motsvarar en kommunal skattesats om ca 10,55 procent. År 2001 var kommungruppens andel av skatterna åter 37,25 procent.

Även ifjol var de förändringar som berör samfundsskatterna många. Dels slopades det så kallade momsåterkravet från kommunerna. Det betyder att kommunerna inte längre behöver betala tillbaka sin momsåterbäring till staten, något som hittills gjorts genom ett fastslaget belopp per invånare. I gengäld sänkte staten de åländska kommunernas andel av samfundsskatten till 24,09 procent för fjolåret. I år har kommungruppens andel ytterligare sänkts, till 19,75 procent. Det motsvarar en skattesats om endast 5,7275 procent. Ännu år 1997 var kommungruppens andel av samfundsskatterna 44,8 procent.

Från år 2002 gäller en ny fördelningsgrund för samfundsskatterna på Åland. Modellen bygger på att fördelningen skall följa näringslivsutvecklingen i kommunerna. För att undvika allt för stora variationer mellan åren i de små kommunerna skall fördelningen beräknas på basen av ett genomsnitt för de senaste tre åren. Den huvudsakliga grunden för fördelningen av de inlutna skatterna utgörs av antalet arbetsplatser per kommun enligt företagens arbetsställeregister. Därtill fördelas från och med år 2002 de kapitalinkomstskatter som härstammar från utövare av jordbruk, yrke och näring till kommunerna på ett sätt som i stort motsvarar en situation där dessa beskattas som samfund. På så vis skall formen för näringsverksamheten inte ha avgörande betydelse på kommunernas inkomster. Kompensationen sker i form av särskilda landskapsandelar till kommunerna. Grundtanken är att det ska löna sig för kommunerna att bedriva en aktiv näringspolitik. Den sjunkande andelen av samfundsskatterna som tillfaller kommunerna, i kombination med att kapitalskatternas omfattning minskat i takt med aktiviteten inom den åländska ekonomin och med sjunkande aktievärden, har emellertid inneburit att reformens intentioner förlorat en del av sin kraft. Den politiska avsikten var tidigare att den nya fördelningsgrunden för samfundsskatterna skulle börja tillämpas redan år 2001. De kommuner som förlorade på att reformen blev framskjuten har kompenserats för fördröjningen i form av en engångsersättning.

I lagtinget behandlas som bäst en justering av lagstiftningen när det gäller behandlingen av rörliga arbetsplatser vid fördelningen av samfundsskatten mellan kommunerna. Enligt förslaget skulle sjöarbetsplatserna fördelas efter företagets hemort istället för att fördelas enligt hur landarbetsplatserna är fördelade, vilket är fallet i nu gällande lagstiftning. Detta lagförslag har dock inte beaktats i kalkylerna nedan.

ÅSUB har vidare gjort följande **antaganden** för beräkningen av samfundsskatteinkomsterna. För utvecklingen av samfundsskatterna åren 2002 och 2003 baseras ÅSUBs bedömning på BNP-tillväxten runt 0 procent respektive 1,2 procent. Den här försiktiga prognosen bygger som tidigare nämnts på att ett åländskt fartyg flaggas ut under hösten, men att inga ytterligare flaggbyten sker under prognosperioden. I underlaget för bedömningen av BNP-utvecklingen har vinsterna inom näringslivet åren 2002 och 2003 bedömts hållas på ungefär samma nivå som för år 2001. De slutliga samfundsskatter som tillfaller kommunerna ökade år 2001 med 2,7 procent - varav 2,4 procentenheter förklaras av att kommunsektorns andel av skatterna justerades från 36,39 till 37,25 procent. Den totala skatteprocenten för företagen antas

fortfarande vara 29 procent nästa år och kommunsektorns andel av skatterna antas vara oförändrat 19,75 procent.

De beräknade samfundsskatterna för i år har justerats nedåt sedan höstens prognos. De slutliga samfundsskatterna för år 2001 blev högre än de preliminära uppgifter som fanns vid höstens bedömning, men därefter har tillväxtprognosen skrivits ner. Företagens vinster förväntas stanna på samma nivå, men eftersom kommunsektorns andel sjunkit både 2002 och 2003 så blir den andel av inkomsterna som tillfaller kommunerna väsentligt lägre båda åren. Inför nästa år beräknas skatteinkomsterna vara på i princip samma nivå som i år.

Beträffande fördelningen av företagsskatterna mellan kommunerna utgör åren 1999-2001 grund för fastställande av 2003 års fördelningsnycklar. För 2004 års fördelningsnycklar skall 2000-2002 års beskattnings- och arbetsställeuppgifter ligga till grund. Uppgifterna för år 2002 har ännu inte fastställts, varför endast åren 2000 och 2001 med en tredjedels vikt för år 2000 och två tredjedelars vikt för år 2001, används som kalkylerad koefficient i prognosen för år 2004.

Tabell 3. Kalkyl över kommunernas andel av samfundsskatten, 2001 - 2004, euro

	2001 Koefficient	2001 Skatt	2002 Koefficient	2002** Skatt	2003 Koefficient	2003** Skatt	2004* Kalk.koefficient	2004** Skatt
Brändö	0,00483932	72 443	0,00809582	78 376	0,00980102	77 790	0,01106970	87 893
Eckerö	0,01542116	230 850	0,00629738	60 965	0,01056809	83 879	0,01468441	116 594
Finström	0,02414935	361 509	0,03134930	303 495	0,02809509	222 990	0,02460850	195 391
Föglö	0,00377484	56 508	0,01425353	137 990	0,02654176	210 661	0,03603321	286 104
Geta	0,00486408	72 814	0,00070388	6 814	0,00104671	8 308	0,00117371	9 319
Hammarland	0,00953536	142 742	0,00352979	34 172	0,00369817	29 352	0,00378199	30 029
Jomala	0,03350617	501 578	0,02941320	284 752	0,02993169	237 567	0,02932204	232 817
Kumlinge	0,00149208	22 336	0,00288097	27 891	0,00260954	20 712	0,00291298	23 129
Kökar	0,00025056	3 751	0,00033540	3 247	0,00034747	2 758	0,00036086	2 865
Lemland	0,00000000	0	0,00592815	57 391	0,00461261	36 610	0,00295726	23 481
Lumparland	0,00125953	18 855	0,00296419	28 697	0,00442547	35 125	0,00498965	39 618
Saltvik	0,06459156	966 917	0,06985381	676 261	0,06204120	492 419	0,04974789	394 998
Sottunga	0,00153784	23 021	0,00020880	2 021	0,00021225	1 685	0,00022534	1 789
Sund	0,00352953	52 836	0,00157135	15 212	0,00130520	10 359	0,00100332	7 966
Värdö	0,00893448	133 747	0,00039863	3 859	0,00053555	4 251	0,00063875	5 072
Mariehamn	0,82231414	12 309 809	0,82221581	7 959 942	0,81422818	6 462 499	0,81649040	6 482 934
Hela Åland	1,00000000	14 969 716	1,00000000	9 681 086	1,00000000	7 936 964	1,00000000	7 940 000
Förändring i skatter, %		2,7%		-35,3%		-18,0%		0,0%
Randkommuner		1 342 272		787 950		630 089		568 496
Centralkommuner		1 005 829		679 810		526 519		481 718
Skärgården		311 806		253 384		317 856		406 852
Kommunsektorns andel av samfundsskatterna, %		37,25%		24,09%		19,75%		19,75%*

I samband med att den nya fördelningen av samfundsskatterna behandlades i lagtinget antogs som nämnts ett system för *kompensation till kommunerna för uteblivna intäkter från beskattningen av kapitalinkomst från jordbrukare, näringsidkare och yrkesutövare*. Kompensationen sker i form av landskapsandelar till kommunerna. Kompensationen grundar sig på fördelningen av de aktuella kapitalinkomsterna mellan kommunerna de tre senaste åren

för vilka beskattningen slutförts. År 2004 är det sålunda åren 2000-2002 som ligger till grund. Det belopp som fördelas åren 2003 och 2004 är 24,09 procent av de aktuella kapitalinkomstskatterna år 2001 respektive 2002. Lagtinget har alltså för denna bestämmelse inte gått in för att sänka den andelen som fördelas till kommunerna i samma utsträckning som för samfundsskatterna.

Genom att tanken med kompensationen för uteblivna skatteintäkter från kapitalinkomsterna från början var att den skulle följa principen för fördelningen av samfundsskatterna till kommungruppen har beslutet som berör denna kompensation kommit tätt. Tillämpningen av lagstiftningen har även gjorts retroaktiv, vilket betyder att den kompensation som betalades för år 2002 utgick enligt en ”för hög” andel (37,25 procent istället för nu gällande 24,09 procent av de aktuella skatterna). Som ett resultat av detta är det belopp som fördelas år 2003 så lågt som 46.076 euro. Den egentliga summan av kapitalinkomstskatter från jordbrukare, näringsidkare och yrkesutövare som tillfaller kommunerna är för i år 331.719 euro, skillnaden beror således på att det belopp som betalades ut ifjol var för högt. Den kompensation som skall betalas för år 2004 förväntas uppgå till drygt 300.000 euro även den.

Ytterligare bör man i samband med kommunernas skatteintäkter från företagssektorn beakta **de kommuner som förlorar på reformen av fördelningsgrunderna för samfundsskatterna**, och där intäkterna från kompensationen från kapitalinkomstskatterna inte täcker denna förlust. Dessa kommuner **kompenstras** till 100 procent år 2003 (kompensationen bygger då på 2002 års uppgifter) och åren därefter till 75, 50 respektive 25 procent. År 2006 är således det sista år som kompensationen betalas ut. Nivån för kompensationen kan fastställas då 2002 års beskattning slutförts i månadsskiftet oktober-november i år.

Fastighetsskatterna

Inkomsterna från fastighetsskatterna har tillsvidare haft relativt sett liten betydelse för den kommunala sektorns ekonomi på Åland (ca 1,1 miljon euro på 2004 års nivå), men är för flera kommuner inte oväsentliga bland annat till följd av den omfattande fritidsbebyggelsen. Det relativt låga skatteuttaget för fastigheterna kan tolkas som en framtida möjlig inkomstkälla ur kommunalekonomiskt perspektiv. I Riket betalas kommuninvånarna i medeltal mer än tre gånger så hög skatt på fastigheter jämfört med invånarna på Åland. I Sverige är skatten på fastigheter än högre.

Inför i år gick två kommuner, Geta och Kökar, in för att höja den allmänna fastighetsskatteprocenten. Geta höjde därtill skatteprocenten på stadigvarande bostäder. Alla kommuner utom Mariehamn har den idag högsta möjliga skattesatsen för fritidsbostäder. Det är dock endast tre kommuner (Finström, Geta och Sund) som beskattar bostäder för stadigvarande boende. De enskilda kommunerna har relativt goda möjligheter att själva prognostisera dessa förhållandevis stabila inkomster och den redovisade skatten motsvarar väl debiterade belopp.

Kalkylen för fastighetsskatterna nedan presenteras per fastighetsskatteslag. Det är på så vis enkelt att utgående från kalkylen se vilka effekterna blir av förändringar i de enskilda skattesatserna. I *tabell 4* nedan har beskattningsvärdena från augusti år 2002 använts som grund för prognoserna för 2003 och 2004. Dessa beskattningsvärden har sedan justerats på basen av den beräknade förändringen av byggnadskostnadsindex. Byggnadskostnadsindex har här beräknats stiga med 1,0 procent på årsbas i år och med 2,0 procent inför 2004 års beskattning. Förändringstakten visar för tillfället tendenser till att stiga. I kalkylen har vidare antagits att skatteprocenterna behålls på samma nivå år 2004 som i år. Kalkylen har inte tagit i beaktande nybyggnation, regelmässiga åldersavdrag eller andra justeringar i beskattningsvärdena. Åldersavdragen tar till viss del ut tillväxten i värden till följd av nybyggnationen. Tillväxtantagandena är desamma för alla kommuner. Till den del nybyggnation i enskilda kommuner sker i den omfattning att de beskattningsvärden som ligger till grund för fastighetsbeskattningen ökar väsentligt torde kommunen själv ha god kännedom om detta.

Tabell 4: Fastighetsskatteskalkyl per fastighetslag och kommun 2003-2004, 1.000 euro

	2003** Beskattningsvärden			2003** Skatt			2004** Beskattningsvärden			2004** Skatt		
	Stadigv. bostad	Annan bostad	Allmän skattepr.	Stadigv. bostad	Annan bostad	Allmän skattepr.	Stadigv. bostad	Annan bostad	Allmän skattepr.	Stadigv. bostad	Annan bostad	Allmän skattepr.
Brändö	6 831	2 637	3 741	0	24	0	6 968	2 690	3 816	0	24	0
Eckerö	11 282	4 303	19 369	0	39	58	11 508	4 389	19 757	0	40	59
Finström	34 737	4 110	20 038	17	37	20	35 432	4 192	20 438	18	38	21
Föglö	7 457	5 253	4 757	0	47	24	7 606	5 358	4 852	0	48	24
Geta	5 470	3 773	5 454	11	34	16	5 579	3 849	5 563	11	35	17
Hammarland	19 354	5 056	9 398	0	46	19	19 741	5 158	9 586	0	46	19
Jomala	49 675	4 590	36 819	0	41	92	50 668	4 682	37 556	0	42	94
Kumlinge	4 830	2 810	2 755	0	25	11	4 926	2 866	2 810	0	26	11
Kökar	3 701	2 484	2 608	0	22	13	3 775	2 534	2 661	0	23	13
Lemland	21 506	7 469	11 313	0	67	17	21 936	7 618	11 539	0	69	17
Lumparland	4 349	2 354	3 695	0	21	11	4 436	2 401	3 769	0	22	11
Saltvik	22 862	5 451	8 677	0	49	18	23 319	5 560	8 851	0	50	18
Sottunga	1 472	1 113	1 335	0	10	0	1 501	1 135	1 362	0	10	0
Sund	11 429	4 074	6 760	11	37	7	11 657	4 155	6 896	12	37	7
Vårdö	5 347	4 668	4 150	0	42	4	5 454	4 761	4 233	0	43	4
Mariehamn	188 693	702	141 703	0	6	170	192 467	716	144 537	0	6	173
Hela Åland	398 994	60 847	282 574	40	547	481	406 974	62 064	288 226	41	558	491

*Föreninghus o dyl har inkluderats i beskattningsvärdena endast i de fall då de inte befriats från fastighetsskatten.

Sammanfattning av skatteskalkylerna

I *tabell 5* nedan sammanfattas resultatet av kalkylerna för de tre skatteslagen. De slutliga uppgifterna för år 2001 visar på en lite positivare inkomstutveckling än de preliminära uppgifterna gav vid handen. Den sammantagna kalkylen för ifjol inger dock bekymmer. De tidigare så betydelsefulla samfundsskatterna minskar snabbt. Tillväxten i de övriga skatteslagen väger inte upp denna negativa utveckling som i huvudsak beror på att kommunsektorns andel av samfundsskatterna sjunkit. Tillväxten i de totala skatteinkomsterna för åren 2003 och 2004 ser visserligen bättre ut. Men ökningen sker i huvudsak inom förvärvsinkomstskatterna där utvecklingen på lång sikt ser alltmer osäker ut. Om man beaktar

inflationen är den reella tillväxten svag. Utvecklingen av kommunernas utgifter skulle kräva en betydligt snabbare tillväxt på inkomstsidan.

Tabell 5: Sammandrag över kommunernas kalkylerade skatteinkomster, hela Åland, 1.000 euro

	2000	2001	2002**	2003**	2004**
Förvärvsinkomstskatt	47 515	50 543	54 183	58 101	61 201
<i>förändring, %</i>	<i>7,1</i>	<i>6,4</i>	<i>7,2</i>	<i>7,2</i>	<i>5,3</i>
Andel av samfundsskatt	14 577	14 970	9 681	7 937	7 940
<i>förändring, %</i>	<i>8,9</i>	<i>2,7</i>	<i>-35,3</i>	<i>-18,0</i>	<i>0,0</i>
Fastighetsskatt	942	974	1 041	1 068	1 089
<i>förändring, %</i>	<i>2,6</i>	<i>3,5</i>	<i>6,8</i>	<i>2,6</i>	<i>2,0</i>
Skatteinkomster, totalt	63 033	66 487	64 905	67 105	70 230
<i>Förändring, %</i>	<i>7,5</i>	<i>5,5</i>	<i>-2,4</i>	<i>3,4</i>	<i>4,7</i>

Landskapet är en av vinnarna på att statens andel av samfundsskatterna ökat på bekostnad av kommunsektorns andel. I dagsläget är landskapets inkomster från samfundsbeskattningen, via klumpsumman, ungefär dubbelt så stora som de åländska kommunernas inkomster. För varje procentenhet som statens andel av samfundsskatterna ökar, stiger även intäkterna till landskapet med i runda tal 240.000 euro med dagens nivå på skatterna.

5.3. Landskapsandelarna till kommunerna

Utvecklingen av volymen i landskapsandelarna har varit stabil fram till år 2003, vilket framgår av *tabell 6* nedan. En post som bidragit till tillväxten är kompletteringen av skatteinkomsterna, där beloppen dels har ökat, dels har allt fler kommuner blivit berättigade till komplettering. I dagsläget är det bara Mariehamn och Saltvik som inte erhåller skattekomplettering. Från år 2001 tillämpas ett justeringsbelopp som räknas ut på basen av tre faktorer: en kalkylerad ÅHS-avgift (om 0,8 procent), denna kalkylerade avgifts inverkan på skattekompletteringen samt effekterna av det allmänna avdraget på kommunernas inkomster. Detta justeringsbelopp dras i huvudsak av (eller läggs till) den allmänna andelen, och om den allmänna andelen inte räcker till från den sociala andelen. Justeringsbeloppet presenteras skilt i tabellen nedan för att tydliggöra dess dämpande inverkan på landskapsandelarna. Det prövningsbaserade stödet ingår inte i sammanställningarna.

Inför år 2003 föreslog landskapsstyrelsen en hel rad förändringar som berör landskapsandelssystemet. Vissa av förslagen återtogs dock i ett sent skede i budgetbehandlingen. De förändringar som kvarstår, och som har behandlats av Lagtinget och därmed skall tillämpas från i år, är i korthet följande:

- Basbeloppen per invånare i de kalkylerade grunderna för de sociala andelarna justeras så att de bättre motsvarar de verkliga kostnaderna i kommunerna, speciellt har kostnaderna för äldreomsorgen ökat. Landskapsandelsprocenten sjunker för att motsvara kostnadsfördelningen år 2002.
- Landskapsandelarna för grundskolans driftskostnader ändras så att endast ett basbelopp utgår för befolkningen i åldersgruppen 6-15 år, tidigare har skilda belopp för åldersgrupperna för lågstadiet respektive högstadiet ingått i grunderna. De nya landskapsandelskoefficienterna justeras så att de motsvarar nivån för landskapsandelarna år 2002
- Det bidragsberättigade antalet undervisningstimmar inom Medborgarinstitutet sjunker från 11.950 till 10.500 timmar, eller med drygt 12 procent.
- Den tidigare överenskomna compensationen för det utökade förvärvsinkomstavrdraget i kommunalbeskattningen försvinner. Någon compensation för den sänkta samfundsskatteandelen är inte heller aktuell.

Det bör framhållas att kalkylen för år 2004 i det här skedet är mycket grov. För det första har det antagits att inga justeringar i grunderna utöver index sker för året. Alla justeringar på basen av index har därtill i dagsläget kunnat göras endast preliminärt. De slutliga indexjusteringarna vid beräkningarna i höst skall göras fram till halvårsskiftet 2003. Vidare måste det framhållas att beskattningsuppgifterna för år 2002 är långt ifrån klara, varför betydande justeringar i de belopp där beskattningsuppgifterna ingår i grunderna, speciellt för skattekompletteringen och justeringsbeloppet, kan vara att vänta. För år 2002 har ÅSUBs skattealkyler använts i beräkningarna.

Tabell 6: Landskapsandelarna per sektor 2000 - 2004, euro

	2000	2001	2002	2003	2004**
Socialvården	7 692 530	7 887 923	8 080 049	8 325 172	8 943 897
Grundskolan	5 925 225	6 293 306	6 518 813	6 966 711	7 810 318
Medborgarinstitutet	256 184	264 472	273 708	261 828	268 358
Bibliotek	380 123	393 587	408 296	420 018	434 749
Idrott, ungdom, kultur	202 203	209 431	217 379	223 852	231 742
Allmän landskapsandel, totalt	2 104 960	2 180 640	2 288 989	2 340 728	2 405 503
Skattekomplettering	3 971 863	4 442 592	4 604 859	4 682 473	4 263 321
Justeringsbelopp (fr. 2001)	-	-512 300	-531 847	-566 447	-580 574
Komp. i landskapets budget **)			1 801 932	227 453	
Landskapsandelar o. skattekompl. ./.. ÅHS-avgift	20 533 088	21 159 651	21 860 246	22 654 335	23 777 314
**) Ingår ej i totalsumman (har inte skattats för 2004)					

Enligt den här första kalkylen beräknas landskapsandelarna öka med runt 4,9 procent nästa år. Intressant att notera är att kalkylen visar på att kompletteringen av skatteinkomsterna skulle minska. Även här står orsaken bland annat att finna i de sjunkande samfundsskatterna. När

samfundsskatterna minskar som ett resultat av lägre vinster inom företagssektorn, eller vilket varit än mer aktuellt, genom sjunkande andelar för kommunerna som grupp, drabbar det även skattekompletteringen. I 2004 års skattekomplettering utgör skatteintäkterna åren 2000 till 2002 grunden för beräkningarna. Åren 2003 och 2004 är den andel av samfundsskatterna som tillfaller kommunerna ännu lägre. Utvecklingen av inkomsterna från förvärvsskatterna kommer således att få ännu större betydelse för kommunerna framöver än vad fallet är idag.

I *tabell 7* presenteras motsvarande grova kalkyl som ovan per kommun och sektor för år 2004. Det måste även här betonas att uppgifterna för år 2004 utgör grova överslagsberäkningar. Inte heller i den här sammanställningen ingår det prövningsbaserade finansieringsstödet och inte heller de kompensationer som är förenade med reformen av fördelningen av samfundsskatterna mellan kommunerna. En preliminär kalkyl över kostnaderna för grundskolläraarnas pensionspremier på helårsbas för kommunerna totalt sett finns i kolumnen längst till höger. En av orsakerna till de högre landskapsandelarna för grundskolan är nämligen att kostnaderna för dessa pensionspremier överförs från landskapet till kommunerna den 1.10.2003, och därmed har de kalkylerade kostnader (och även verkliga) som ligger till grund för landskapsandelarna stigit. Lagtinget antog vid behandlingen av lagpaketet med de aktuella förändringarna av landskapsandelarna en kläm, om att landskapsstyrelsen borde komma med ett nytt lagförslag där landskapsandelarna för pensionspremierna höjs, så att utgiftsökningen för kommunerna inte blir fullt så stor.

Med de förbehåll, som en grov kalkyl som denna medför, visar sammanställningen på en fortsatt tillväxt i de uppgiftsbaserade andelarna. En jämförelse med utfallet per kommun för i år visar dock på att hela fyra kommuner skulle få lägre landskapsandelar nästa år, vilket beror på att kompletteringen av skatteinkomsterna sjunker.

Tabell 7: Grov kalkyl över landskapsandelar per sektor och kommun år 2004, euro

	Socialvård	Grundskola	Medborgar- institut	Bibliotek	Idr.-, ungd.- o. kulturv.	Uppgiftsbas. ls-andelar TOTALT	Allm.ls-andel (inkl.bef.min)	Kompl. av skatteink.	Justerings- belopp	SAMMAN- LAGT	Kalkylerad pens.premie för komm. totalt 2004
	<i>ändrade basbelopp nya koefficienter</i>	<i>nya basbelopp nya koefficienter</i>	<i>lägre ant underv.timmar</i>						<i>kompenstras (-)/ avdras (+) landskaps- andelar</i>		
Brändö	214 825	381 297		10 708	4 717	611 548	185 346	274 633	10 768	1 060 760	
Eckerö	383 076	382 791		14 479	8 307	788 653	102 431	390 328	13 227	1 268 186	
Finström	888 926	781 806		39 562	21 913	1 732 206	185 643	197 862	7 131	2 108 581	
Föglö	285 842	313 395		12 799	5 638	617 674	207 509	255 178	15 325	1 065 035	
Geta	183 187	208 513		7 698	4 416	403 814	54 460	495 676	19 924	934 026	
Hammarland	496 995	369 806		22 586	12 958	902 345	159 788	506 078	20 428	1 547 783	
Jomala	1 189 172	1 173 482		58 240	32 259	2 453 153	273 291	204 058	-15 003	2 945 505	
Kumlinge	170 927	261 163		8 511	3 749	444 350	161 346	250 547	6 232	850 011	
Kökar	147 653	198 484		6 549	2 885	355 570	109 935	256 700	7 886	714 319	
Lemland	597 592	587 229		27 352	15 692	1 227 866	193 507	427 944	1 881	1 847 435	
Lumparland	125 663	124 190		6 011	3 449	259 313	42 525	235 592	6 450	530 980	
Saltvik	687 686	494 187		28 073	16 106	1 226 052	198 605	0	17 018	1 407 639	
Sottunga	60 303	78 349		2 816	1 240	142 708	45 652	21 989	367	209 983	
Sund	385 056	309 216		16 870	9 679	720 820	119 349	519 403	10 872	1 348 700	
Vårdö	165 950	224 183		8 660	3 815	402 608	140 414	227 333	10 142	760 212	
Mariehamn	2 961 044	1 922 227	268 358	163 836	84 919	5 400 384	225 702	0	447 926	5 178 160	
SUMMA	8 943 897	7 810 318	268 358	434 749	231 742	17 689 063	2 405 503	4 263 321	580 574	23 777 314	2 217 751

5.4. Kommunernas samlade skattefinansiering

Ett beskrivande nyckeltal som ofta används i kommunala sammanhang är kommunernas skattefinansiering. I begreppet ingår såväl kommunernas skatteinkomster som landskapsandelarna till kommunerna. I *tabell 8*, sammanfattas på basen av kalkylerna i den här rapporten utvecklingen som helhet för dessa inkomstslag. Uppgifterna skiljer sig från bokslutsuppgifterna i avsnitt 5.1, genom att de här helt presenteras enligt de år de hänför sig till och inte enligt hur de har redovisats och betalats ut till kommunerna.

Tabell 8: Kommunernas skattefinansiering, 1.000 euro

	2000	2001	2002**	2003**	2004**
Skatteinkomster, totalt	63 033	66 487	64 292	67 138	71 446
Landskapsandelar netto, totalt	20 533	21 160	21 860	22 654	23 777
Skattefinansiering, totalt	83 567	87 646	86 152	89 793	95 224
Förändring, %	6,6	4,9	-1,7	4,2	6,0
Skattefinansiering, euro per invånare	3 251	3 400	3 313	3 420	3 619
Förändring, %	6,2	4,6	-2,6	3,2	5,8

Tillväxten i kommunernas skattefinansiering beräknas ha varit negativ ifjol. För år 2003 visar kalkylerna på en svagt positiv tillväxt. De negativa siffrorna för ifjol är framför allt ett resultat av kvittningen av momsåterkravet mot samfundsskatten, vilket redogjorts för ovan. Enligt kalkylen kommer den sammantagna skattefinansieringen för år 2004 att stanna på ungefär samma nominella nivå som för år 2001. Utvecklingen per invånare är lite lägre än förändringen i totalbeloppen till följd av den positiva befolkningsutvecklingen för Åland som helhet. Skattefinansieringen följer inte utvecklingen av utgifterna inom kommunsektorn. Framöver kan kommunerna dessutom komma att få räkna med lägre landskapsandelar om kompletteringen av skatteinkomsterna fortsätter att minska. Skattekompletteringarna påverkas negativt av sjunkande samfundsskatteandelar. Effekten av de lägre andelarna av samfundsskatterna som tillfaller kommunerna kan därmed komma att drabba kommunsektorn dubbelt. Trycket på ytterligare skattehöjningar ökar om trenden inte vänder.

Bilagor

Konjunkturenkäten - våren 2003

Posta eller faxa! ÅSUB, Pb 1187, AX-22111 Mariehamn; fax 018-19495
senast torsdagen den 13 februari 2003!

Företag:	Kontaktperson:	Titel:	Tel:
-----------------	-----------------------	---------------	-------------

Aktuell personalstyrka (omräknat till heltidstjänster)? _____

- Konjunkturutsikterna i Er bransch kommer om 12 månader att:**
 ha förbättrats vara oförändrade ha försämrats
- Kommer Ert företag om 12 månaderna att ha:**
 expanderat bibehållit nuvarande storlek minskat eller upphört med verksamheten
- Hur har omsättningen i Ert företag utvecklats jämfört med situationen för 12 månader sedan i förhållande till den allmänna kostnadsutvecklingen (inflationstakten är cirka 2 procent)?**
 snabbare ungefär lika snabbt långsammare
- Hur kommer omsättningen att ha utvecklats om 12 månader i förhållande till den allmänna kostnadsutvecklingen?**
 snabbare ungefär lika snabbt långsammare
- Hur har lönsamheten i Ert företag utvecklats jämfört med situationen för 12 månader sedan?**
 förbättrats oförändrad försämrats
- Hur kommer lönsamheten att ha utvecklats om 12 månader?**
 förbättrats förbli oförändrad försämrats
- Hur har driftskostnaderna utvecklats jämfört med situationen för 12 månader sedan i förhållande till Era försäljningspriser?**
 ökat samma utveckling minskat
- Hur kommer driftskostnaderna att ha utvecklats om 12 månader i förhållande till Era försäljningspriser?**
 ökat samma utveckling minskat
- Har antalet anställda i Ert företag jämfört med situationen för 12 månader sedan:**
 ökat varit oförändrad minskat
- Kommer antalet anställda i Ert företag om 12 månaderna att:**
 ha ökat vara oförändrad ha minskat
- Hur har investeringarna i byggnader och maskiner förändrats jämfört med situationen för 12 månader sedan?**
 ökat betydligt motsvarar ungefär årligt slitage och avskrivningar minskat betydligt
- Hur kommer investeringarna att ha utvecklats om 12 månader?**
 ökat betydligt motsvara ungefär årligt slitage och avskrivningar minskat betydligt

13. Vilket av följande områden kommer Ert företag att satsa på i första hand under de kommande åren (ange endast ett alternativ)

1. investeringar i maskiner och inventarier
2. ökad automatisering
3. nya lokaler eller utvidgning av befintliga
4. expansion genom ökad arbetskraft
5. personalutbildning
6. utveckla marknadsföringen / söka nya marknader
7. produktutveckling
8. ledarskapsutveckling
9. förbättra inköpsfunktionerna
10. rationalisera verksamheten / förbättra soliditeten och resultatet
11. annat, vad? _____

14. Vilket är det största hindret för utvecklingen av Ert företag (ange endast ett alternativ)

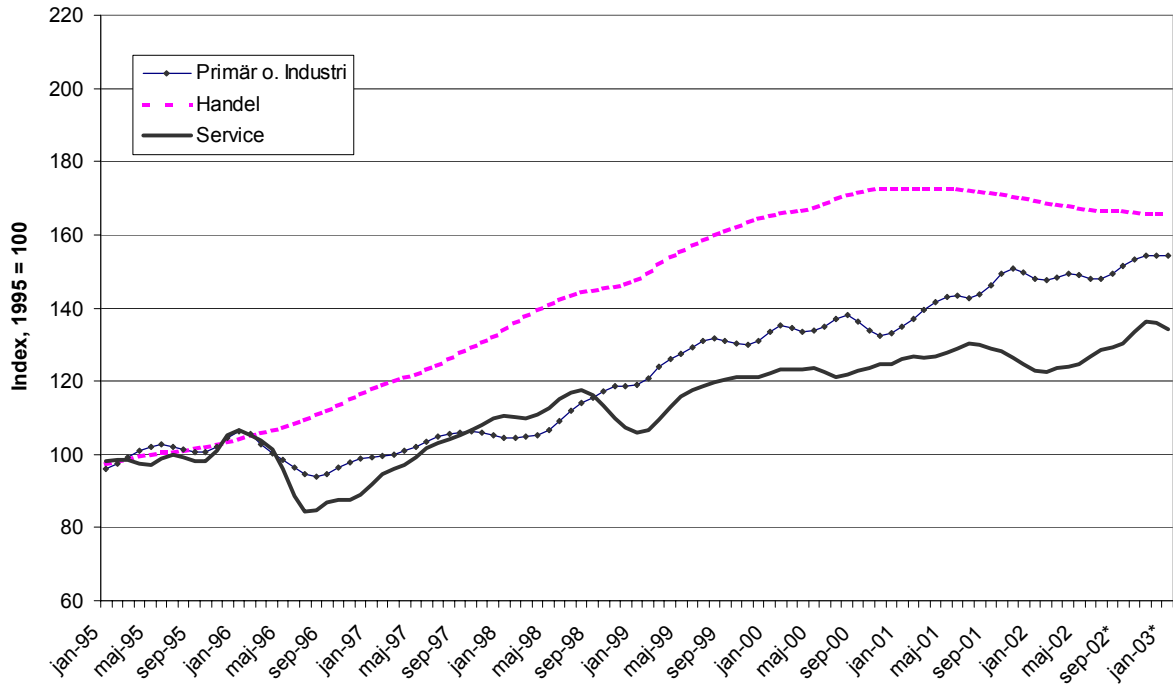
1. byråkratin
2. arbetslagstiftningen / kollektivavtal
3. lönebikostnaderna
4. beskattningen
5. skattegränsen mellan Åland, Finland och övriga EU
6. transportkostnaderna
7. för liten efterfrågan på produkterna / tjänsterna
8. finansieringssvårigheter
9. osäkerhet
10. bristen på kompetent personal
11. lönenivån / övriga produktionskostnader
12. hård konkurrens
osund konkurrens orsakad av
13. offentlig näringsverksamhet
14. konkurrensnedvridande företagsstöd
15. konkurser och skuldsaneringsförfaranden
16. grå / svart marknad
17. centralisering av marknaden
18. annan orsak, vilken? _____

Vill Ni ha Konjunkturrapporten som återrapportering? Ja Nej

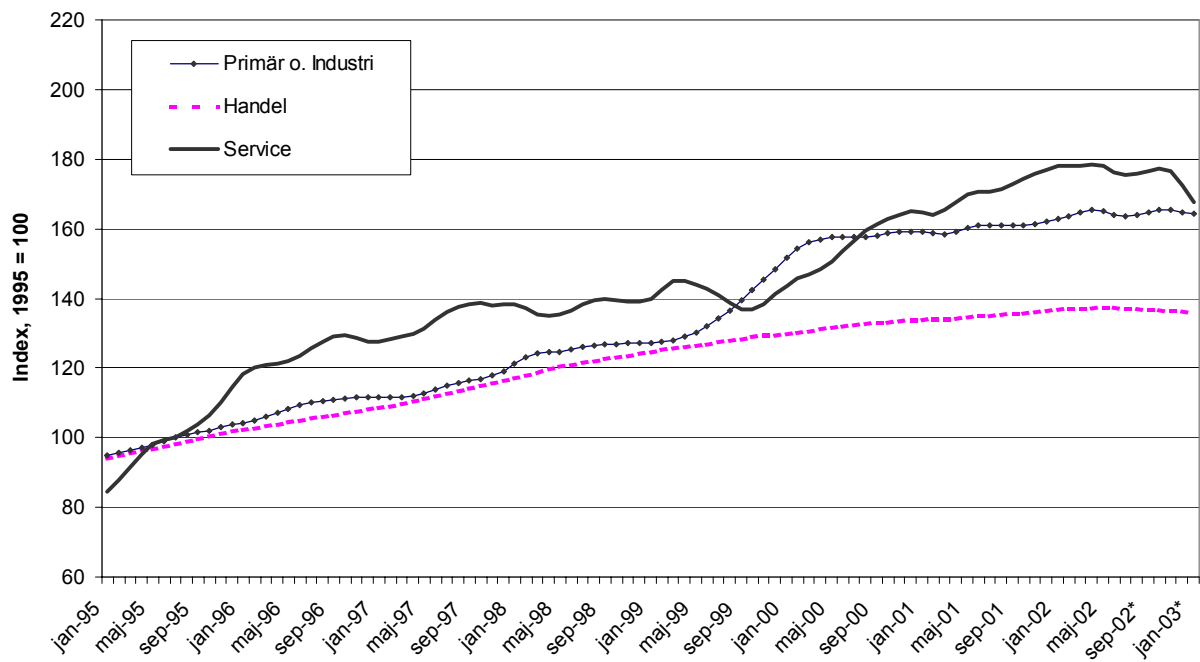
Tack så mycket för Er tid!

OMSÄTTNINGSSUPPGIFTER PER BRANSCH OCH REGION

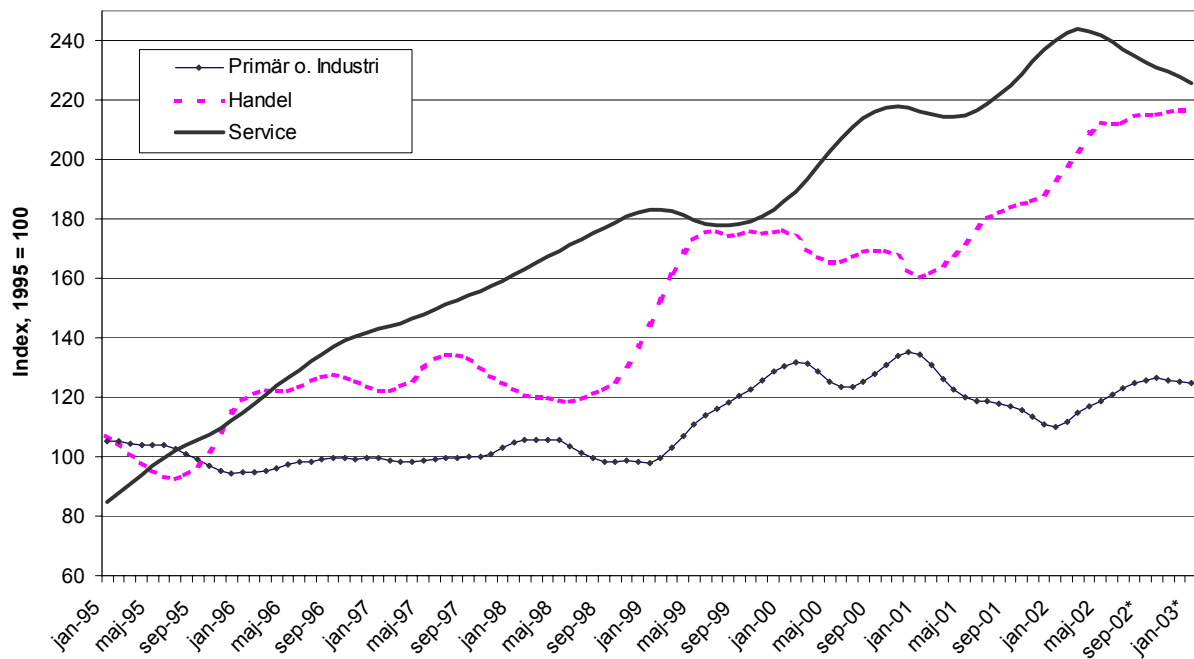
Omsättningens utveckling i Mariehamn per bransch

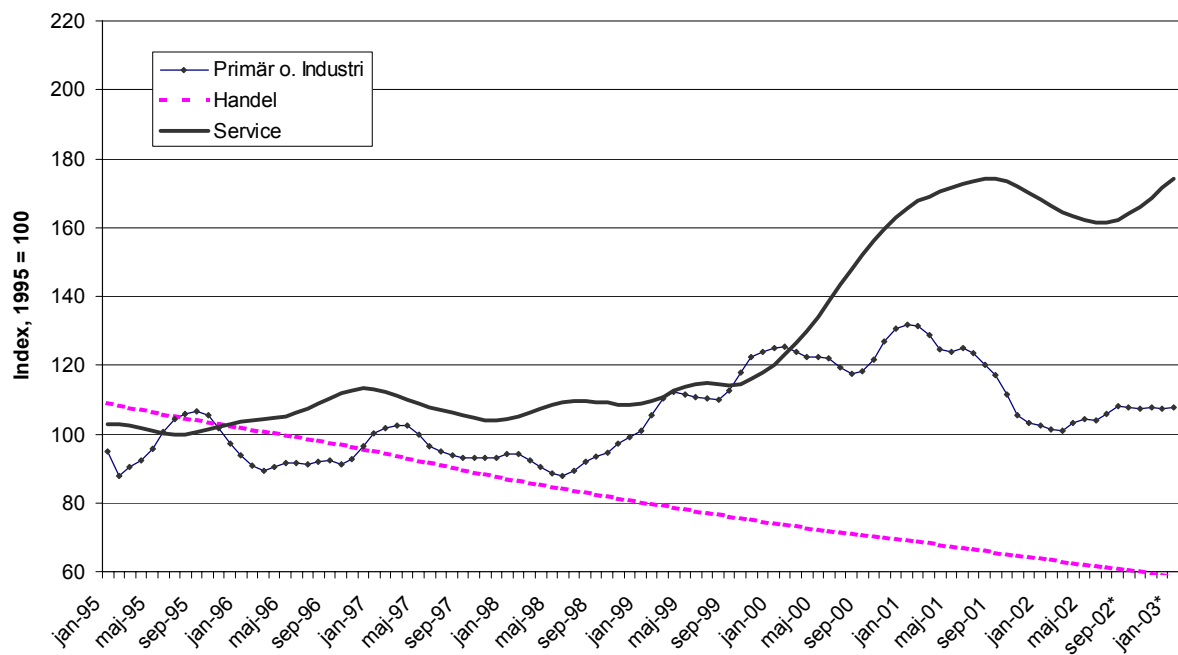
Omsättningens utveckling i centralkommunerna per bransch

Omsättningens utveckling i randkommunerna per bransch

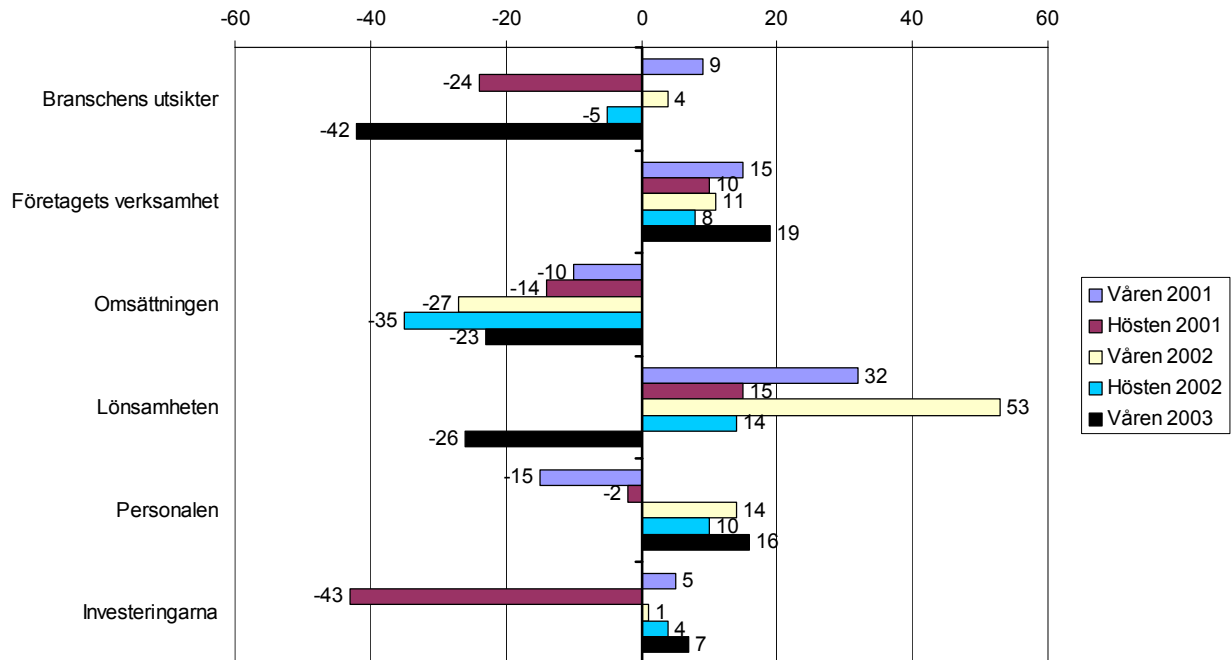

Omsättningens utveckling i skärgården per bransch

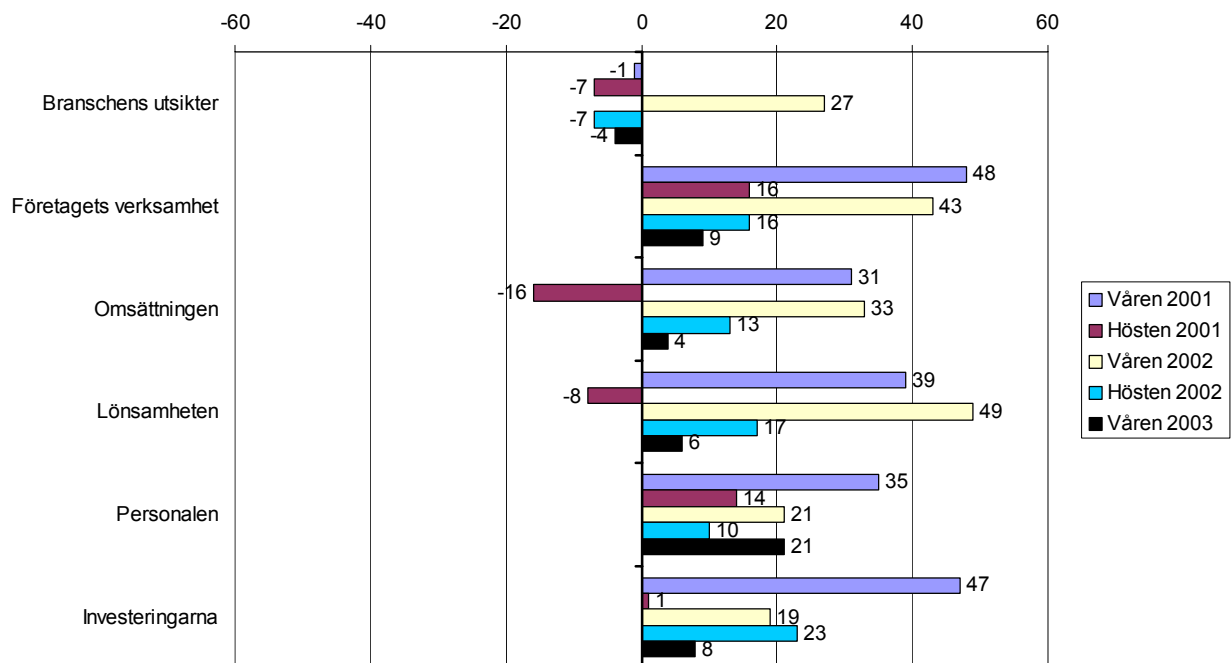

REGIONALA BAROMETERRESULTAT VÅREN 2003

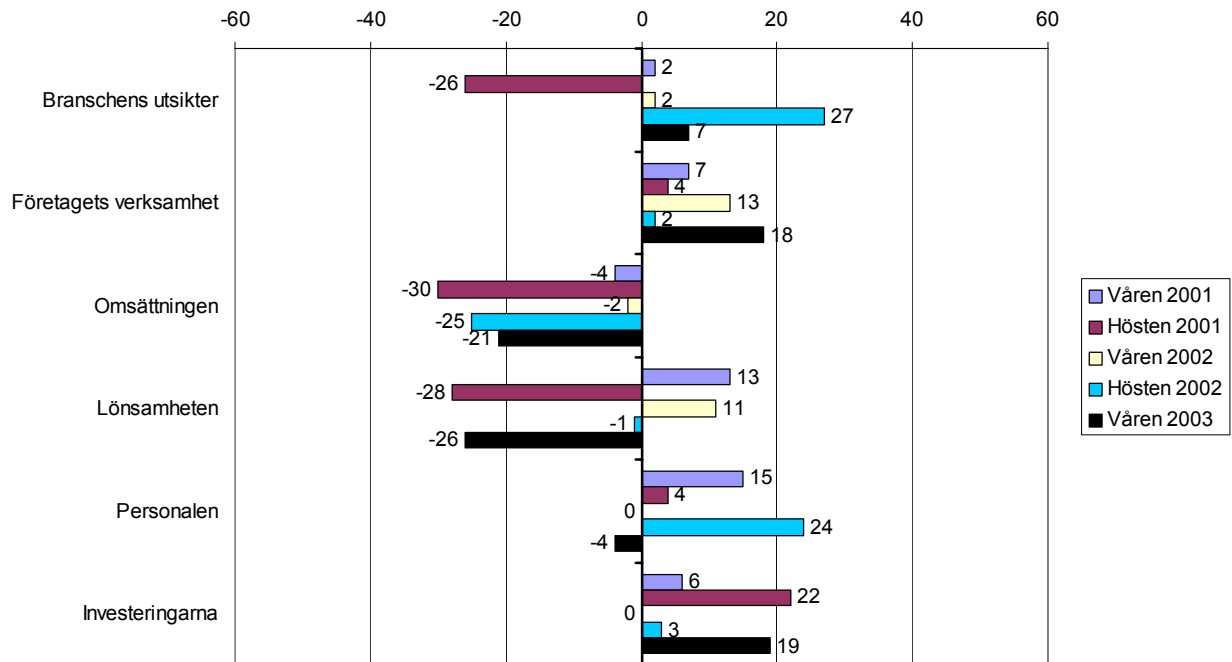
Förväntningarna - Mariefhamn (eget näringsliv)

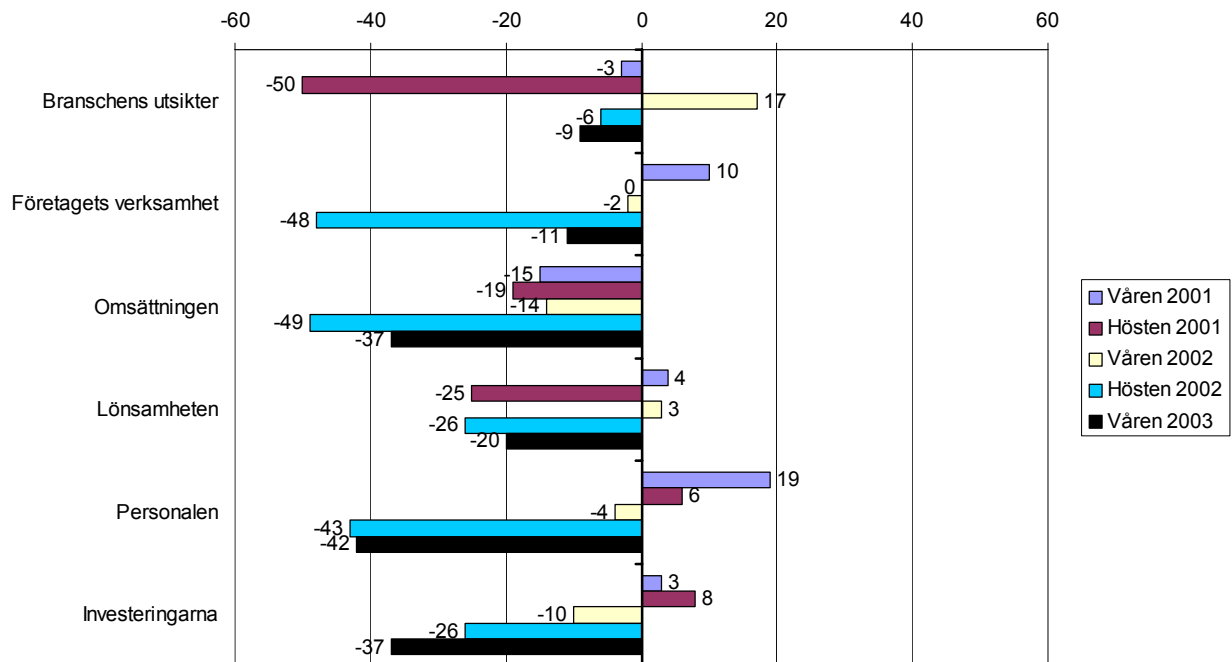
Förväntningarna - centrankommunerna (eget näringsliv)

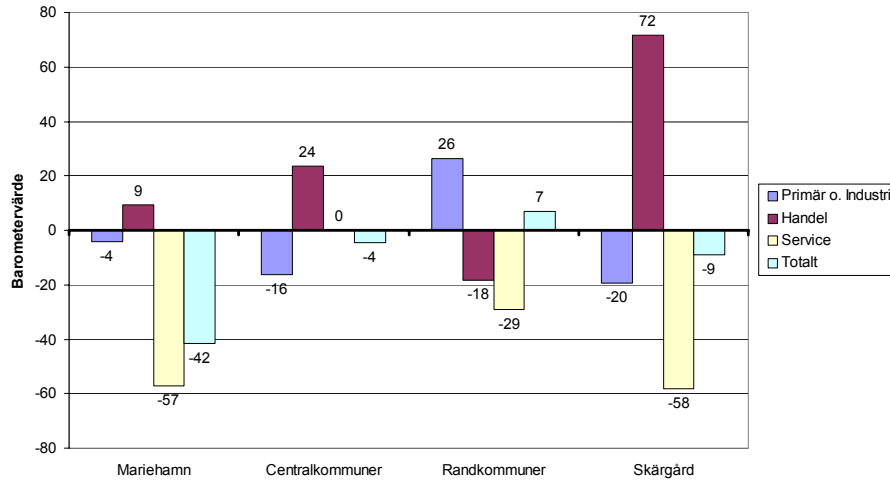
Förväntningarna - randkommunerna (eget näringsliv)

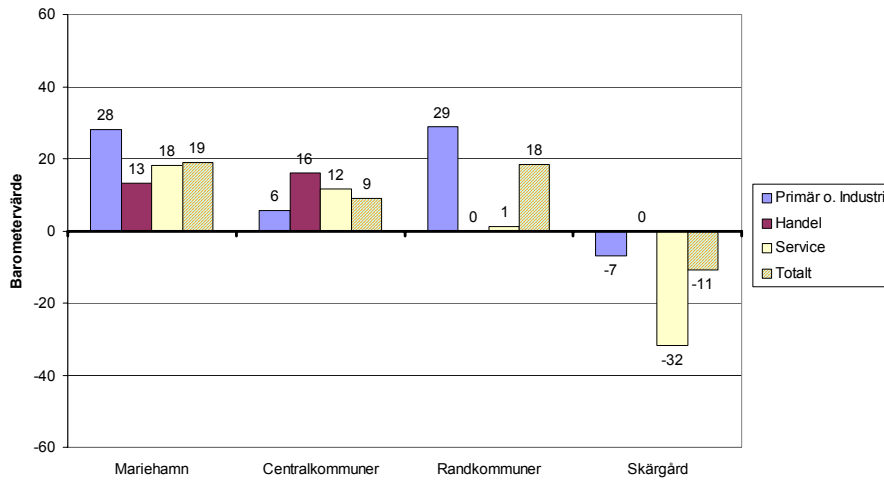
Förväntningarna - skärgårdskommunerna (eget näringsliv)

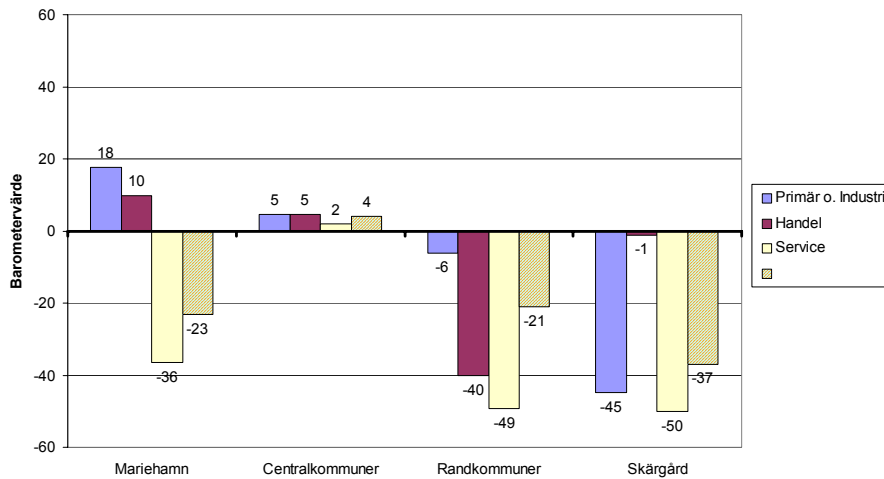
Konjunkturutsikterna

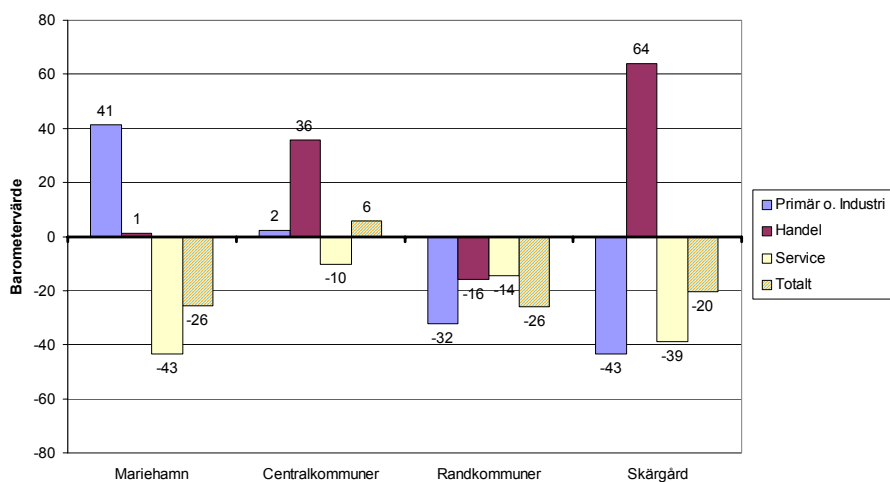
Företagens expansion

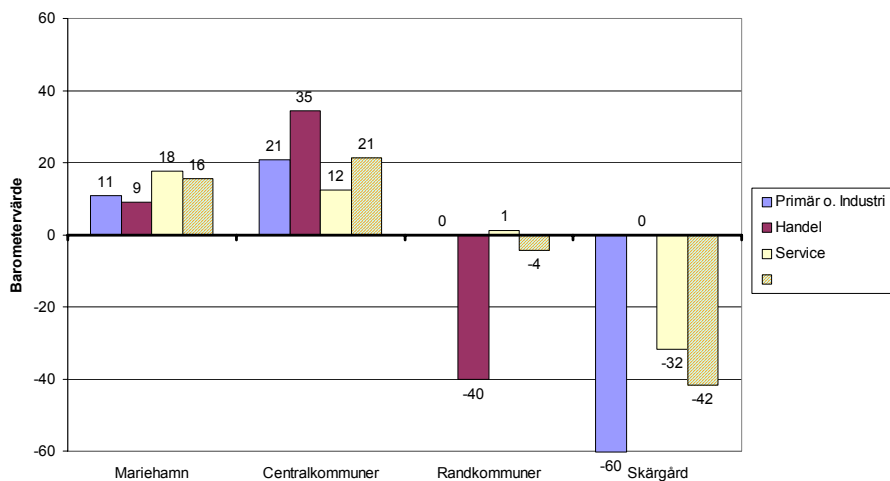
Omsättningens framtida ökning

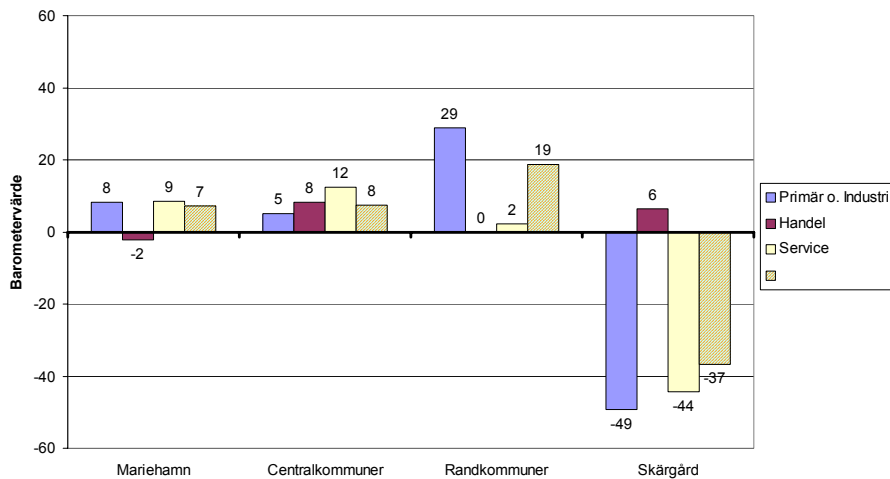
Lösamhetens framtida utveckling

Personalstyrkan framöver

Investeringarna framöver

Preliminär förvärvsinkomstskattekl, Mariehamn (1.000 euro)
April 2003

	2000	2001	2002**	2003**	2004**
Förvärvsinkomster	186 904	196 943	211 115	222 140	231 382
<i>förändring, %</i>	6,5	5,4	7,2	5,2	4,2
Avdrag, riks-	29 766	31 453	34 895	36 500	36 754
Avdrag för inkomstens förvärvande	2 117	2 954	3 008	3 786	3 864
Förvärvsinkomstavdrag	6 388	6 776	10 134	11 022	11 136
Grundavdrag	1 782	1 665	1 615	1 534	1 534
Övriga avdrag	19 479	20 058	20 138	20 158	20 219
Avdrag, åländska	11 671	12 512	12 895	13 571	14 196
Resekostnadsavdrag	479	484	519	546	569
Studielåneavdrag	77	75	80	85	88
Sjukdomskostn.avdrag	3 037	3 046	3 265	3 436	3 579
Studieavdrag	334	326	349	368	383
Allmänt avdrag	7 744	8 581	8 681	9 137	9 577
Avdrag, sammanlagt	41 437	43 965	47 790	50 071	50 949
Beskattningsbar inkomst	145 467	152 978	163 325	172 069	180 433
Skattesats	16,00	16,00	16,00	16,00	16,00
Kalkylerad skatt	23 275	24 476	26 132	27 531	28 869
Underskottsgottgörelse mm	150	201	215	227	236
Övr. avdrag från skatten	1 459	1 277	1 277	1 277	1 277
Debiteras	21 665	22 998	24 639	26 027	27 356
"Förvärvsinkomstören"	135 407	143 738	153 995	162 668	170 973
<i>förändring, %</i>	6,0	6,2	7,1	5,6	5,1

Preliminär förvärvsinkomstskattekl, centralkommunerna (1.000 euro)
April 2003

	2000	2001	2002**	2003**	2004**
Förvärvsinkomster	128 480	136 701	145 678	155 858	162 733
<i>förändring, %</i>	8,5	6,4	6,6	7,0	4,4
Avdrag, riks-	22 496	24 426	25 849	26 957	27 164
Avdrag för inkomstens förvärvande	1 516	2 207	2 234	2 780	2 844
Förvärvsinkomstavdrag	5 182	5 610	6 993	7 616	7 713
Grundavdrag	1 635	1 572	1 525	1 449	1 449
Övriga avdrag	14 163	15 037	15 097	15 112	15 158
Avdrag, åländska	9 270	9 694	10 335	11 077	11 611
Resekostnadsavdrag	1 870	1 946	2 075	2 216	2 314
Studielåneavdrag	38	38	41	43	45
Sjukdomskostn.avdrag	1 969	2 020	2 153	2 302	2 404
Studieavdrag	219	209	223	238	249
Allmänt avdrag	5 173	5 481	5 843	6 278	6 600
Avdrag, sammanlagt	31 765	34 120	36 184	38 034	38 775
Beskattningsbar inkomst	96 714	102 581	109 494	117 825	123 958
Kalkylerad skatt	15 889	16 947	18 088	19 624	20 645
Underskottsgottgörelse mm	168	232	247	265	277
Övr. avdrag från skatten	478	802	802	802	802
Debiteras	14 882	15 912	17 038	18 556	19 566
"Förvärvsinkomstören"	90 579	96 317	103 137	111 409	117 472
<i>förändring, %</i>	8,3	6,3	7,1	8,0	5,4

Preliminär förvärvsinkomstskatteklaskyl, randkommunerna (1.000 euro)
April 2003

	2000	2001	2002**	2003**	2004**
Förvärvsinkomster	61 788	64 451	69 011	73 033	76 319
<i>förändring, %</i>	9,9	4,3	7,1	5,8	4,5
Avdrag, riks-	12 273	12 763	13 339	13 846	13 952
Avdrag för inkomstens förvärvande	723	1 068	1 086	1 342	1 374
Förvärvsinkomstsvdrag	2 603	2 757	3 313	3 605	3 654
Grundsvdrag	1 033	990	960	912	912
Övriga svdrag	7 914	7 948	7 980	7 988	8 012
Avdrag, åländska	5 108	5 614	5 688	6 026	6 321
Resekostnadsavdrag	1 544	1 596	1 705	1 802	1 884
Studielåneavdrag	18	17	18	19	20
Sjukdomskostn.avdrag	1 063	1 099	1 176	1 245	1 302
Studieavdrag	93	100	107	113	118
Allmänt svdrag	2 390	2 802	2 681	2 846	2 998
Avdrag, sammanlagt	17 382	18 377	19 027	19 873	20 273
Beskattningsbar inkomst	44 407	46 074	49 984	53 160	56 046
Kalkylerad skatt	7 743	8 086	8 768	9 409	9 920
Underskottsgottgörelse mm	79	106	113	120	125
Övr. avdrag från skatten	323	454	454	454	454
Debiteras	7 150	7 525	8 200	8 835	9 341
"Förvärvsinkomstören"	41 001	42 882	46 749	49 920	52 775
<i>förändring, %</i>	9,7	4,6	9,0	6,8	5,7

Preliminär förvärvsinkomstskatteklaskyl, skärgården (1.000 euro)
April 2003

	2000	2001	2002**	2003**	2004**
Förvärvsinkomster	34 054	35 877	37 621	39 985	41 635
<i>förändring, %</i>	8,0	5,4	4,9	6,3	4,1
Avdrag, riks-	7 180	7 618	8 090	8 366	8 415
Avdrag för inkomstens förvärvande	349	553	551	691	705
Förvärvsinkomstsvdrag	1 252	1 335	1 806	1 966	1 985
Grundsvdrag	621	589	571	543	543
Övriga svdrag	4 958	5 141	5 162	5 167	5 182
Avdrag, åländska	2 198	2 335	2 445	2 607	2 728
Resekostnadsavdrag	272	299	313	332	346
Studielåneavdrag	5	12	13	13	14
Sjukdomskostn.avdrag	552	594	623	661	688
Studieavdrag	47	40	42	45	46
Allmänt svdrag	1 322	1 390	1 456	1 556	1 633
Avdrag, sammanlagt	9 378	9 953	10 535	10 973	11 143
Beskattningsbar inkomst	24 676	25 924	27 086	29 013	30 492
Kalkylerad skatt	4 217	4 486	4 686	5 064	5 323
Underskottsgottgörelse mm	23	33	35	37	38
Övr. avdrag från skatten	291	346	346	346	346
Debiteras	3 818	4 107	4 306	4 682	4 939
"Förvärvsinkomstören"	22 341	23 733	24 886	26 827	28 298
<i>förändring, %</i>	8,3	6,2	4,9	7,8	5,5

Landskapslagstiftning om kommunalskatt

Kommunalskattelagen för landskapet Åland (37/1993)

Enligt landskapslagen skall **inkomstskattelagen** (FFS 1535/1992), **förordningen om skatt på inkomst** (FFS 1551/1992) samt **lagen om undanröjande av internationell dubbelbeskattning** (FFS 1552/1995) tillämpas vid kommunalbeskattningen i landskapet. Dessutom skall skatt från samfund och samfällda förmåner redovisas till kommunerna enligt **lagen om skatteredovisning** (FFS 532/1998). I följande fall anges dock undantag från rikslagstiftningen:

- 1) Beräkningen av grunderna för fördelningen av samfundsskatten mellan de enskilda kommunerna skiljer sig från motsvarande bestämmelser i riket (5a §).
- 2) Det allmänna avdraget finns inte i riket (7a §).
- 3) Resekostnadsavdraget är inte likadant som i riket. Självriskandelen är 340 euro här mot 500 euro i riket. Om minst hälften av kostnaden härrör från resor med buss eller dylikt finns ingen självriskandel utan hela kostnaden får avdras enligt landskapslagen. I riket finns dessutom ett tak för avdraget på 4700 euro som inte finns här (8 §).
- 4) Definitionen av begreppet sjöarbetsinkomst är inte densamma som i rikets lag. Olikheten innebär att anställda ombord på landskapsfärjorna inte får göra avdrag för sjöarbetsinkomst vid kommunalbeskattningen (9 §).
- 5) Sjukdomskostnadsavdraget finns inte i riket (10 §).
- 6) Förutom det studiepenningsavdrag som finns i riket får studerande i landskapet göra ett studieavdrag om 340 euro per termin (11 §).

LL om kommunalskatt för näringsverksamhet (42/1993)

Landskapslagen är en ren blankettlag enligt vilken resultatet av näringsverksamhet vid kommunalbeskattningen beräknas enligt **lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet** (FFS 360/1968).

LL om kommunalskatt för gårdsbruk (41/1993)

Enligt landskapslagen beräknas resultatet av jordbruk och nettoinkomsten av skogsbruk enligt **inkomstskattelagen för gårdsbruk** (FFS 543/1967) och **skogsskatteförordningen** (FFS 1208/1991). När det gäller nettoinkomsten av skogsbruk tillämpas lagarna fram till och med år 2005. Tidsbegränsningen beror på att övergångsperioden för skogsbrukets skatteomläggning är slut efter 2005, därefter kommer sådan inkomst att kapitalbeskattas. I landskapslagen anges tre undantag från rikslagstiftningen:

- 1) Avdragsrätten för inkomstens förvärvande och bibehållande är vidare här än i riket. Utöver de utgifter som får avdras i riket får även avdrag göras för kostnader för uthyrning av möblerade rum i eller i närheten av bostaden (4 §).
- 2) Rätten att göra avdrag genom avskrivningar på anskaffningsutgiften för byggnader gäller här även uthyringsstugor vilket inte den inte gör i riket (6 §).
- 3) Avskrivningsprocenten när det gäller anskaffningsutgiften för nyttigheter är som regel 20 % här medan den är 10 % i riket (7 §).

Fastighetsskattelag för landskapet Åland (15/1993)

Landskapslagen är en blankettlag enligt vilken **fastighetsskattelagen** (FFS 654/1992) tillämpas i landskapet. De undantag som görs från rikslagstiftningen gäller procentsatserna.

- 1) Här kan kommunerna bestämma att skattesatsen skall vara 0,00 vilket i riket endast är möjligt när det gäller byggnader som ägs av allmännyttiga samfund.
- 2) När det gäller skatteprocenten för andra bostadsbyggnader än sådana för stadigvarande boende finns också skillnader. I riket kan den bestämmas så att den är högst 0,60 procentenheter högre än för stadigvarande bostäder. Här är motsvarande gräns 0,90 procentenheter högre men den får dock inte överstiga 0,90 %. Den sistnämnda begränsningen finns inte i riket.

- 3) Ett undantag görs även för uthyrningsstugor. Reglerna för andra bostadsbyggnader tillämpas inte för dem här utan i stället tillämpas bestämmelserna för den allmänna fastighetsskatteprocentsatsen.

LL om koncernbidrag vid kommunalbeskattningen (23/1989)

Landskapslagen är ingen blankettlag men innehållet är detsamma som i rikets **lag om koncernbidrag vid beskattningen** (FFS 825/1986).

LL angående tillämpning vid kommunalbeskattningen av lagen om gottgörelse för bolagsskatt (49/1989)

Landskapslagen är en ren blankettlag som innebär att **lagen om gottgörelse för bolagsskatt** (FFS 1232/1988) tillämpas vid kommunalbeskattningen i landskapet.

LL om kommunalbeskattning av rederibolag och redare (45/1984)

Landskapslagen är ingen blankettlag men innehållet är detsamma som i rikets **lag om beskattning av rederibolag och redare** (FFS 273/1983).

LL om kommunalskatt för begränsat skattskyldig (12/1973)

Landskapslagen är en ren blankettlag som innebär att **lagen om beskattning av begränsat skattskyldig för inkomst och förmögenhet** (FFS 627/1978) tillämpas vid kommunalbeskattningen i landskapet.

LL om kommunalbeskattning av delägare i utländska bassamfund (54/1995)

Landskapslagen är ingen blankettlag men innehållet är detsamma som i rikets **lag om beskattning av delägare i utländska bassamfund** (FFS 1217/1994).

LL om bostadshusreservering vid kommunalbeskattningen (44/1987)

Landskapslagen är ingen blankettlag men innehållet är detsamma som i rikets **lag om bostadshusreservering vid beskattningen** (FFS 846/1986).

LL om skattelättnader för främjande av produktions- och turistföretagsverksamhet (50/1994)

Landskapslagen är ingen blankettlag men innehållet är detsamma som i rikets **lag om höjda avskrivningar på investeringar inom utvecklingsområdet** (FFS 1262/1993).

LL angående tillämpning vid kommunalbeskattningen av lagen om skattelättnader för sjöfarten (18/1982)

Landskapslagen är en blankettlag som innebär att **lagen om skattelättnader för sjöfarten** (FFS 433/1981) tillämpas vid kommunalbeskattningen i landskapet. Till de delar lagen fortfarande tillämpas avviker bestämmelserna inte från rikslagstiftningen.

LL om skattelättnader vid kommunalbeskattningen för allmännyttiga samfund som bedriver samhälligt betydelsefull verksamhet (19/1977)

Landskapslagen är ingen blankettlag men reglerna motsvarar rikets **lag om skattelättnader för vissa allmännyttiga samfund** (FFS 680/1976).

LL om avdrag vid kommunalbeskattningen för amortering på studielån (4/1984)

Enligt landskapslagen får ett avdrag om högst 500 euro per kalenderår göras för amortering på studielån (studielåneavdrag). Avdraget får göras under det år räntestödet för lånet upphör och de fyra följande åren. Den övre gränsen kan sänkas av landskapsstyrelsen till 250 euro om kommunen i fråga har låg skattekraft. Motsvarande avdrag existerar inte i riket.

LL om tillämpning i landskapet Åland av rikslagstiftningen om beskattningsförfarande (38/1997)

Landskapslagen är en blankettlag som innebär att **lagen om beskattningsförfarande** (FFS 1558/1995) och **förordningen om beskattningsförfarande** (FFS 1579/1995) tillämpas vid verkställigheten av kommunalbeskattningen i landskapet. Lagen medför också att kommunerna i landskapet betalar för verkställandet av kommunalbeskattningen enligt samma grunder som gäller för kommunerna i riket och som anges i **lagen om skatteförvaltningen** (FFS 1557/1995).

LL om tillämpning i landskapet Åland av rikslagstiftningen om förskottsuppbörd (32/1997)

Landskapslagen är en blankettlag som innebär att **lagen om förskottsuppbörd** (FFS 1118/1996) och **förordningen om förskottsuppbörd** (FFS 1124/1996) tillämpas vid verkställigheten av kommunalbeskattningen i landskapet. Lagen anger också att bestämmelserna i lagen om beskattningsförfarande tillämpas på influtna förskottsbelopp.

LL om tillämpning i landskapet Åland av lagen om skattetillägg och förseningsränta (50/1996)

Landskapslagen är en ren blankettlag som innebär att **lagen om skattetillägg och förseningsränta** (FFS 1556/1995) tillämpas i landskapet vid försummelse att inom utsatt tid betala kommunalskatt eller skogsvårdsavgift.

Ålands statistik och utredningsbyrå, ÅSUB, är en fristående enhet vars huvuduppgifter är att verka som Ålands officiella statistikmyndighet och bedriva kvalificerad utrednings- och forskningsverksamhet.

ÅSUB producerar fortlöpande aktuell statistik inom en rad olika samhällsområden. Tyngdpunkten i analysverksamheten utgörs av utredningar inom det ekonomisk-politiska området. Statistiska sammanställningar publiceras regelbundet i serierna *ÅSUB Statistik* och *ÅSUB Statistikmeddelande*, medan publikationsserien *ÅSUB Rapport* innehåller utredningar, analyser och annan information om Ålands ekonomi och näringsliv.

Mer information om verksamhet och publikationer finns på ÅSUBs hemsida:

<http://www.asub.aland.fi>

De senaste rapporterna från ÅSUB

- 2002:2 Ålänningarnas kunskap om den statliga verksamheten på Åland
- 2002:3 Konjunkturläget – våren 2002
- 2002:4 Konjunkturbedömning för den kommunala sektorn våren 2002
- 2002:5 Den åländska näringsrätten
- 2002:6 Efterhandsutvärdering Ålands mål 5b-program 1995-1999
- 2002:7 Konjunkturbedömning för den kommunala sektorn – hösten 2002
- 2002:8 Konjunkturläget hösten 2002
- 2002:9 Bussiga stan
- 2003:1 Konjunkturläget våren 2003
- 2003:2 Det åländska jordbrukets framtida utvecklingsförutsättningar